

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta

Bakalářská práce

2024

Kateřina Šimůnková

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta

Bakalářská práce

HISTORIE ŠKOLY V ZÁBOŘÍ V LETECH 1900–1950

Autor práce: Kateřina Šimůnková, DiS.
Vedoucí práce: ThLic. Július Pavelčík, Th.D.
Studijní program: Pedagogika volného času

2024

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Datum: 25.3. 2024

Podpis studentky:

Kateřina Šimůnková, DiS.

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce ThLic. Juliovi Pavelčíkovi, Th.D. za projevenou trpělivost, cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Obsah

Úvod	9
1 Historie obce Záboří u Blatné	10
1.1 Vývoj obce	11
1.2 Historie školství v Záboří od založení do r. 1900	12
2 Období 1900–1913	15
2.1 Začátek školního roku v letech 1900–1913	15
2.2 Události ve škole v letech 1900–1913	15
2.3 Oslava jmenin, narozenin a vlády Jeho Veličenstva	16
2.4 Úprava školní budovy v letech 1900–1913.....	16
2.5 Výstavy	17
2.6 Stromková slavnost	17
2.7 Počet dětí	17
2.8 Nemocnost žáků	18
2.9 Školní inspekce	19
2.10 Zpověď dětí	19
2.11 Zkouška z náboženství	19
2.12 Zřízení polévkového ústavu	19
2.13 Změny v učitelském sboru	20
2.14 Ukončení školního roku	21
3 Období 1914–1918	22
3.1 Stručná charakteristika období 1914–1918.....	22
3.2 Začátek školního roku v letech 1914–1918	24
3.3 Oslava jmenin, narozenin a vlády Jeho Veličenstva v letech 1914–1918.....	24
3.4 Zpověď dětí	25
3.5 Události ve škole.....	25
3.6 Sbírký v letech 1914–1918	26
3.7 Dary	27
3.8 Stromková slavnost	27
3.9 Počet dětí	27
3.10 Nemocnost žáků	28
3.11 Školní inspekce	28

3.12	Zkouška z náboženství.....	28
3.13	Polévkový ústav.....	28
3.14	Změny v učitelském sboru.....	28
3.15	Uzavření školní budovy.....	29
3.16	Ukončení školního roku v letech 1914–1918.....	29
4	Období 1919–1939.....	30
4.1	Události v obci od roku 1919 do roku 1939.....	30
4.2	Charakteristika období let 1919–1939.....	31
4.3	Začátek školního roku v letech 1919–1939.....	33
4.4	Počet dětí.....	33
4.5	Zdravotní stav.....	34
4.6	Oprava školní budovy.....	35
4.7	Svátky a události.....	35
4.8	Školní výlety dětí.....	37
4.9	Stromková slavnost.....	37
4.10	Uzavření školní budovy.....	38
4.11	Inspektor.....	38
4.12	Změny v učitelském sboru.....	38
5	Období 1939–1945.....	40
5.1	Události v obci v letech 1939–1945.....	40
5.2	Otevření Měšťanské školy v Zábouří.....	41
5.3	Změny ve školství.....	42
5.4	Začátek školního roku v letech 1939–1945.....	43
5.5	Události a oslavy.....	43
5.6	Inspekce.....	43
5.7	Počet dětí.....	44
5.8	Zdravotní stav.....	44
5.9	Změny v učitelském sboru v letech 1939–1945.....	45
5.10	Uzavření školní budovy.....	45
5.11	Oprava školní budovy.....	46
5.12	Prázdniny.....	46
5.13	Polévkový ústav.....	47
5.14	Dary.....	47

5.15	Zkoušky pro učitele.....	48
5.16	Sbírky	48
6	Období 1945–1950	49
6.1	Události v období let 1945–1950	49
6.2	Začátek školního roku v letech 1945–1950	49
6.3	Počet dětí	50
6.4	Nemocnost	51
6.5	Inspektor.....	51
6.6	Změny v učitelském sboru v letech 1945–1950.....	51
6.7	Školní budova	52
6.8	Polévkový ústav	52
6.9	Vzpomínkové události a oslavy	52
6.10	Školní akce.....	53
6.11	Školení pro učitele	54
6.12	Sbírky	54
6.13	Dary	55
6.14	Události školního roku 1949/1950.....	55
6.15	Hospodářský plán školy v Zábodí	55
	Závěr.....	56
	Seznam použitých zdrojů.....	59
	Seznam tabulek.....	61
	Abstrakt.....	62
	Abstract	63

Úvod

Ve své bakalářské práci jsem se zaměřila na historii školy v Záboří s datací od roku 1900 do roku 1950. Téma jsem si zvolila na základě jeho souvislosti s mým studijním oborem, kterým je pedagogika volného času. Dalším důvodem je můj osobní vztah k této škole, kde pracuji jako vychovatelka.

Práce je strukturována podle jednotlivých období počínaje rokem 1900 do roku 1950. Cílem práce je předat ucelený pohled na rozvoj školy v historickém kontextu doby s ohledem na dějinné události a nastínit historii školství od roku 1900 do roku 1950. Dataci těchto padesáti let jsem zvolila z důvodu, že zahrnuje několik klíčových momentů, které ovlivnily historický vývoj naší země. Práce je strukturována do tematických okruhů, přičemž první kapitola je zaměřena na stručný popis historie obce Záboří, počátky školství v Záboří a život ve škole do roku 1900. V dalších kapitolách se v rámci jednotlivých období zabývám průběhem školního roku, do kterého patří zahájení školního roku, zdravotní stav žáků, jejich docházka a s tím související počet dětí ve škole. Dále v každém období zmiňuji úpravy školní budovy, změny v učitelském sboru, akce a události v obci i ve škole. Druhá kapitola se věnuje časovému úseku počínaje rokem 1900 do roku 1913. Ve třetí kapitole popisuji sled událostí v letech 1914–1918 za první světové války jak v obci, tak ve školním prostředí. Čtvrtou kapitolou se zabývám obdobím od roku 1918 do roku 1939, kdy poukazuji na změny, které se dotkly školního prostředí v době první republiky. Obsahem páté kapitoly je období let 1939–1945. Zde popisuji obraz doby za druhé světové války v obci Záboří a ve škole. Také zmiňuji otevření nové školní budovy v obci, což mělo dopad snížení počtu dětí na této škole. V poslední, šesté kapitole se věnuji období od roku 1945 do roku 1950.

V této bakalářské práci je použita běžná metodologie historické práce. Primárně využívám dosud nepublikované archivní dokumenty především z digitálního archivu Státního oblastního archivu v Třeboni, kde jsou k dispozici obecní i školní kroniky, dále jsem využila Obecní zpravodaj či výroční zprávy. Proto se jedná o tzv. metodu přímou. V práci také používám odbornou literaturu, která je nápomocna pro zasazení a porovnání informací získaných archivním dokumentem do doby historického kontextu, proto je použita i metoda komparativní a synchronní.

1 Historie obce Záboří u Blatné

Název Záboří nesou celkem čtyři obce. Obec, kterou zmiňuji, leží v Jihočeském kraji v okrese Strakonice. Je situovaná necelých 8 km jižně od města Blatná. Pro obec Záboří je současně město Blatná příslušnou obcí s rozšířenou působností. Jedním z výkladů původu názvu obce je odvození z místa jejího založení. Záboří je obklopeno hlubokými lesy, z čehož je možné odvodit původ názvu – tedy za bory. Druhým možným výkladem je ale rovněž možnost, která vyplývá z polohy obce – ležící za obcí Bor, což by měl být Velký Bor.

S ohledem na archeologické nálezy je možné předpokládat založení osady Záboří koncem 7. století př. n. l., nicméně první ověřená písemná zmínka o této osadě pochází z listiny datované dnem 30. listopadu 1305. Tato listina, podepsaná abatyší Kunhutou Přemyslovnou a celou řeholní komunitou svatojiřského kláštera, potvrzuje směnu několika vesnic, včetně Záboří, spolu s patronátem nad místním kostelem a tvrzí („villam Zaborsie cum jure patronatus ecclesiae ac municione ibidem“) a Vrbnem (Wirben) v Božeňsku („in Bozniensi“). Směna probíhala se šlechticem Koldou, který vyměnil své majetky a práva v Lužci (nad Vltavou). Tato lokalita byla strategicky výhodná, neboť ležela blíže k Praze, což usnadňovalo klášteru správu ve srovnání se vzdálenými vesnicemi na jihozápadě Čech. Existují i některé nesprávně uváděné datace první zmínky o Záboří z let 1198 či 1298, avšak tyto údaje nejsou podložené, a jsou proto neopodstatněné.¹ V roce 1426 přešla obec do vlastnictví Buška ze Záboří, avšak brzy nato přešel statek do rukou vladyků z Brloha.² Po roce 1517 rodina přesídlila na tvrz Kadov a Záboří ztratilo svou samostatnost na dlouhou dobu.³

Až do roku 1622 patřil statek Zábořský s tvrzí ke Kadovu. Poté jej získal Vojtěch Beneda z Nečtin, který před svou smrtí odkázal majetek své manželce Anně Marii, rozené Vratislavové z Mirovic, a jejím vnoučatům, potomkům Mikuláše Alše ze Rzavého. Dne 19. května 1622 byl tento majetek a statek Záboří s mlýnem v Kuši, Blatenkou a mlýnem Lhotka prodán Alšovi Ferdinandovi Vratislavovi z Mitrovic. Ten připojil zakoupený statek Zábořský s tvrzí k Lnářům, kde zůstal až do roku 1850.⁴

¹ *Pamětní Zábořský zpravodaj, Obec Záboří: vydáný při příležitosti srazu rodáků.* Blatenská tiskárna, s. 3.

² KOŠTOVÁ, J. *Kronika obce Záboří: 1918–1985*, s. 3.

³ *Tamtéž*, s. 4.

⁴ *Tvrz. Národní památkový ústav.*

Dne 10. června roku 1827 na svátek Svaté Trojice přišla přes Záboří ničivá bouře, doprovázená silným krupobitím. Za jednu hodinu se zcela naplnil farský rybníček u Záboří vodou. V důsledku toho došlo k prasknutí hráze rybníčku na dvou místech u splavu. Ve stejný den došlo k průtrži a povodním i na Sedlicku. Strženy byly dva rybníky, známé jako Hořejší a Dolejší. Mlýn na pile byl odplaven a zanikly veškeré základy po jeho původním umístění. V té noci došlo k proražení hráze Rojického rybníka, který každoročně ohrožoval okolní oblast. Sedličtí obyvatelé, kteří pracovali bez přestání po dobu dvou dnů a dvou nocí na záchranných pracích, byli odměněni dvěma sudy piva za jejich výjimečný výkon při záchraně povodní postižené oblasti.⁵

1.1 Vývoj obce

Původně v obci Záboří stála tvrz se dvorem a kostelem s farou, přičemž později byla postavena i obytná místa pro čeledě. V průběhu času, vzhledem k rozvoji rodin, každý majitel postavil na svých pozemcích obydlí poblíž dvora, což postupně vedlo ke vzniku obce. Nejstarší záznam o počtu gruntů pochází z roku 1626, kdy obec měla 14 gruntů, šest chalup a zříceninu. O několik let později, v roce 1654, mělo Záboří tři starousedlé sedláky, tři nově usazené sedláky, šest pustých gruntů, dva chalupníky, jednu opuštěnou chalupu, a kromě toho čtyři zahradníky.⁶

V roce 1736 bylo Záboří tvořeno 10 grunty a 18 chalupami. V roce 1770 bylo vládou nařízeno provést sčítání obyvatel a označit jednotlivá stavení čísly, přičemž do té doby byla stavení identifikována pouze jménem majitele. V Záboří bylo tehdy celkem 38 domů. V roce 1815 bylo evidováno 7 gruntů, 3 poloviční grunty, 9 chalup a 24 domů, což činí dohromady 34 čísel. Obec se postupně rozrůstala a v roce 1900 měla už 76 domů a 417 obyvatel, z nichž bylo 215 mužů a 202 žen.⁷ O deset let později, v roce 1910, čítalo Záboří 78 domů a 430 obyvatel. Bohužel z roku 1920 nemáme informace o počtu obyvatel.⁸ Další sčítání lidu bylo provedeno až roku 1930, kdy bylo v obci celkem 404 obyvatel.

Záboří patří mezi průkopníky obcí, kde byla založena místní dobrovolná požární jednotka, a sice pod vedením Josefa Houry v roce 1888. Tento sbor je i v dnešní době velmi aktivní, což reflektuje dlouholetou tradici obce v této oblasti.

⁵ KOŠTOVÁ, J. Kronika obce Záboří: 1918–1985, s. 65.

⁶ Tamtéž, s. 11.

⁷ Tamtéž, s. 12.

⁸ Tamtéž, s. 13.

Neméně významným prvkem historie Záboří je zřízení pošty v roce 1904, což byla jedna z prvních pošt za Rakouska-Uherska. Poštovna původně sídlila ve Lnářském hostinci (v budově u staré školy) a v roce 1926 byla přemístěna do hostince pana Slaniny známého jako „Na Sále“.⁹

1.2 Historie školství v Záboří od založení do r. 1900

Je zajímavé uvést, že ve Záboří byla jedna z prvních škol na Blatensku, která byla postavena roku 1636. Přesné informace o zakladatelích a okolnostech založení této školy nejsou dostupné. Pravděpodobně může být za zakladatele považována panská rodina ze Záboří, která v té době sídlila ve svém zámku vedle kostela a založila tuto školu pro svou čeleď a poddané.¹⁰

V roce 1654 byla postavena nová školní budova na pozemku Chalupného Albrechta. Podle dochované pověsti měla škola stát vedle zámku na místě, kde se nachází stará hlavní školní budova. Tato školní budova byla původně postavena ze dřeva a později byla zničena požárem – na konci 18. století. Požár zničil i nedalekou zvonici. Na pozemku, který zůstal po vyhořelé škole, byly zahrádky. V 17. a 18. století zahrnoval obvod školy následující obce: Záboří, Lažánky, Jindřichovice, Blatenka, Mračov, Bratronice, Milčice, Lažany, Doubravice, Čečelovice a Slivonice.¹¹

První ověřitelná zmínka o jménu učitele pochází z roku 1811, kdy tuto roli zastával Josef Brož.¹² Po požáru školní budovy zakoupil patron školy na svahu pod kostelem dřevěný domek č. 33, který byl přebudován na novou jednopatrovou školní budovu. Tato budova obsahovala jednu vyučovací třídu a byt pro učitele, který zahrnoval dvě světnice, z nichž jedna byla menší a sloužila jako spižirna s malým sklepem, zatímco druhá, větší, byla určena jako kuchyně.¹³

V roce 1826 došlo ke spojení obcí Lažany, Milčice, Doubravice a Čekanice, což vedlo k založení školy v Lažanech. Od té doby děti těchto vesnic již nenavštěvovaly školu v Záboří. Do školy v Záboří chodily děti ze zbylých obcí: Záboří, Bratronice, Čečelovice, Jindřichovice, Lažánky, Mračov a Slivonice.

⁹ *Pamětní Zábořský zpravodaj, Obec Záboří: vydáný při příležitosti srazu rodáků.* Blatenská tiskárna, s. 4.

¹⁰ *Historie. Obec Záboří.*

¹¹ KOŠTOVÁ, J. *Kronika obecné školy v Záboří. Díl I.: Národní škola Záboří, 1807–1953*, s. 1.

¹² *Tamtéž*, s. 3.

¹³ *Tamtéž*, s. 2.

Na škole v Záboří probíhala výuka od konce 18. století až do roku 1829. Během tohoto období se vyučovalo jak v zimním, tak v letním období. Struktura byla následující: děti ze Záboří, Bratronic, Blatenky, Čechelovic, Jindřichovic, Mračova, Slivonic, Lažánek navštěvovaly školu přes obě období. Naopak děti z Doubravice, Milčic a Lažan se účastnily pouze letní výuky, protože v zimním období mladý učitel nebo asistent střídavě dojížděl, jeden den do Milčic, druhý den do Doubravice, kde vyučoval děti ve větší světnici v jedné z uvedených tří obcí.

Podle dochovaných pramenů měla škola k datu 25. září 1830 celkem 205 žáků, z nichž bylo 93 chlapců a 112 dívek. Žáci byli vyučováni společně ve stejné třídě, kterou vedli dva učitelé. Toto uspořádání trvalo až do roku 1837, kdy na žádost obcí byla schválena druhá učebna v panském sídle vedle kostela. V roce 1848 bylo místo podučitele svěřeno Františkovi Pobudovi, který zde působil pět let. Od roku 1849 do roku 1858 působil ve Záboří pouze jeden učitel.¹⁴

K datu 28. května 1858 bylo 85 chlapců a 105 dívek školou povinných. Celkem to bylo 190 dětí. Dne 18. května 1859 se stal Ignác Houra podučitelem, a tím se vrátilo dvoutřídní vyučování.¹⁵

Budova byla v dezolátním stavu a v polovině 19. století hrozilo její zřízení. V reakci na tuto situaci bylo v prosinci 1859 rozhodnuto o výstavbě nové školní budovy. Tato stavba byla dokončena během dvou let. Náklady byly 9 000 zlatých. Slavnostní zahájení vyučování v nové škole se uskutečnilo 13. října 1861. Původně byly děti vyučovány ve společné třídě, ale v roce 1862 byla zřízena druhá třída. Vyučování probíhalo ve dvou třídách v horním patře budovy, přičemž v přízemí byl umístěn byt pro řídícího učitele a podučitele, také tam byla kuchyně, spižirna, chlév a dřevárna. Zákonem z roku 1862 bylo nařízeno, že pánové patroni se vzdají svého práva na školu a nahradí je školní výbor. Tento výbor se skládal z pěti členů, kteří byli z přiškolených obcí. Škola měla dvě učitelská místa obsazená panem Josefem Gluckseligem a Janem Martínkem.¹⁶

V letech 1868–1869 byly vydány nové školské zákony pro celou rakouskou říši. Nové školní zákony z roku 1871 stanovily povinnou docházku dětí ve věku od 6 do 14 let. To vedlo k nárůstu počtu dětí ve školách. Děti ve věku 12 až 14 let se kvůli protestům obyvatel nezúčastňovaly výuky. Byly pouze zaznamenány ve školních záznamech.¹⁷ Na

¹⁴ KOŠTOVÁ, J. Kronika obecné školy v Záboří. Díl I.: Národní škola Záboří, 1807–1953, s. 4.

¹⁵ Tamtéž, s. 6.

¹⁶ Tamtéž, s. 9.

¹⁷ Tamtéž, s. 10.

začátku školního roku 1870 bylo zapsáno 334 dětí, které byly rozděleny do dvou tříd. První třídu vedl Jan Kout, druhou třídu vyučoval Ignác Houna. Náboženství ve třídě první vyučoval farář Josef Petřík a ve třídě druhé František Šíp.

V školním roce 1871/1872 došlo k nárůstu počtu dětí. S ohledem na tuto zvýšenou kapacitu se od následujícího školního roku 1873/1874 začalo vyučovat v další místnosti, která byla umístěna v bývalém panském přístřešku.¹⁸ Od 1. ledna 1880 bylo v trojtřídní obecné škole zahájeno industriální vyučování, které se zaměřovalo na pracovní dovednosti a schopnosti potřebné v průmyslovém odvětví.¹⁹

V roce 1882 bylo schváleno provedení rozšíření školní budovy, což stálo 2259 zlatých. Od 1. ledna 1883 byla zahájena činnost čtvrté třídy.²⁰ Nový systém klasifikace byl zaveden od 21. dubna 1885, přičemž byli žáci hodnoceni stupnicí: velmi pilní, pilní, méně pilní atd.²¹ Na začátku roku 1887 byla díky školní radě zprostředkována letní tělocvična, která byla umístěna přímo před školní budovou.²² Ke dni 21. července 1891 vydala zemská školní rada nařízení, že každé školou povinné dítě musí mít očkovací vysvědčení.²³

¹⁸ KOŠTOVÁ, J. Kronika obecné školy v Zábouří. Díl I.: Národní škola Zábouří, 1807–1953, s. 11.

¹⁹ Tamtéž, s. 14.

²⁰ Tamtéž, s. 17.

²¹ Tamtéž, s. 19.

²² Tamtéž, s. 21.

²³ Tamtéž, s. 26.

2 Období 1900–1913

2.1 Začátek školního roku v letech 1900–1913

Školní rok začínal na škole v Záboří ke dni 16. září. Tento den se děti při 8. hodině ranní shromáždily ve svých třídách a poté se odebraly v průvodu svých učitelů do kostela, kde probíhaly modlitby a mše svatá. Po mši byla zpívána rakouská národní hymna.²⁴ Následně se děti odebraly do školy, kde se seznámily se školními pravidly, sdělily se jim informace o knihách a školních potřebách, které si musejí zaopatřit. Od školního roku 1904/1905 se v první školní den konal zápis nově vstupujících dětí do školy. Řádné vyučování začalo další den, tedy 17. září.²⁵

2.2 Události ve škole v letech 1900–1913

V roce 1905, dne 8. září, navštívil nejvyšší panovník, Jeho Veličenstvo císař a král, město Strakonice. K tomuto přivítání se připojil i učitelský sbor zábořské školy.²⁶ Dne 2. prosince 1908 se konala na místní škole slavnost k oslavě 60 let od nastoupení císaře na trůn. Farář přivítal účastníky slavnostní mši následovanou zpěvem rakouské hymny. Děti a ostatní účastníci se pak přesunuli do vyzdobené třídy, kde správce školy hovořil o Jeho Veličenstvu, jeho zásluhách a rozvoji školství. Oslava byla zakončena básněmi a písněmi dětí.²⁷

Dne 18. srpna 1910 oslavovali všichni občané Záboří vzácné jubileum, a to bylo 80 let Jeho Veličenstva císaře a krále. Místní škola, obecní zastupitelstvo, učitelé a úředníci se společně vydali k bohoslužbám. Po mši svaté se konaly modlitby za Jeho Veličenstvo a byla zpívána rakouská národní hymna.²⁸

Zemská školní rada vydala rozhodnutí č. 47006 na žádost české zemské komise pro ochranu dětí a péči o mládež v království českém. Toto rozhodnutí vedlo k uspořádání „Dětského dne“ na všech českých národních školách. Dne 7. září 1910 byl na místní škole uspořádán „Dětský den“ jako součást oslav nástupu císaře na trůn. Událost zahrnovala slavnostní mši svatou, projevy o významu dne, vlastenecké básně a písně. Po slavnosti

²⁴ KOŠTOVÁ, J. Kronika obecné školy v Záboří. Díl I.: Národní škola Záboří, 1807–1953, s. 53.

²⁵ Tamtéž, s. 57.

²⁶ Tamtéž, s. 57.

²⁷ Tamtéž, s. 72.

²⁸ Tamtéž, s. 74.

proběhla sbírka na podporu ochrany dětí, která vynesla 2 koruny a 34 haléřů. Slavnost „Dětského dne“ se v Záboří opakovala i v následujících letech.²⁹

2.3 Oslava jmenin, narozenin a vlády Jeho Veličenstva

Mezi jednu z pravidelných školních slavností patřila oslava jmenin císaře a jeho vlády i jmenin zesnulé císařovny, které se konaly v měsíci listopadu. V roce 1900 byla nahrazena oslava jmenin Jeho Veličenstva císaře a krále Františka Josefa I. ze dne 18. srpna patriotickou školní slavností konanou 24. září. Této události se zúčastnily všechny děti spolu s učitelským sborem. Událost se konala ve školní budově. Slavnost byla ukončena zapěním rakouské národní hymny.³⁰ Další školní roky, počínaje tím 1901/1902, se konaly oslavy jmenin Jeho Veličenstva dne 4. října v podobě školní slavnosti jako roky předešlé.

2.4 Úprava školní budovy v letech 1900–1913

O prázdninách roku 1902 proběhla úprava školy. Jednalo se o úpravu komínů, vydláždění školních chodeb, zakoupení kamen pro 1., 3. a 4. třídu. Dále byly zakoupeny věšáky, záclony, skříně do 3. třídy a dveře do vchodu. Pro další školní rok byl zakoupen nový nábytek do všech tříd.³¹ Dne 16. srpna 1904 proběhlo komisi šetření ohledně výstavby nových záchodů. Při výběru vhodného místa vznikly obtíže, ale nakonec komise rozhodla, že záchody budou postaveny na východní straně školní budovy v současné školní zahradě.³²

Během prázdnin roku 1908 byly postaveny nové záchody pro dívky v prostorách, které přiléhaly k původním záchodům na severozápadní straně. Tato stavba byla svěřena staviteli Prokopu Kyslíkovi ze Lnář,³³ který nabídl při dražbě nejnižší cenu – 700 korun. Staré záchody byly přestavěny a určeny pro chlapce.³⁴ Během prázdnin roku 1909 byla kompletně přeložena střecha školní budovy s nákladem 320 korun.³⁵ V květnu 1910 byla

²⁹ KOŠTOVÁ, J. Kronika obecné školy v Záboří. Díl I.: Národní škola Záboří, 1807–1953, s. 77.

³⁰ Tamtéž, s. 40.

³¹ Tamtéž, s. 48.

³² Tamtéž, s. 55.

³³ Tamtéž, s. 68.

³⁴ Tamtéž, s. 69.

³⁵ Tamtéž, s. 73.

dokončena stavba školy v Čečelovicích a dne 1. října 1910 byl zahájen provoz této nové školy. Současně byla místní škola přeměněna na třířídni.³⁶

2.5 Výstavy

V neděli dne 8. července 1906,³⁷ 14. června 1907³⁸ a na konci školního roku 1910 se konaly na škole v Záboří výstavy. Byly prezentovány písemné práce a kresby dětí, ruční práce dívek a učební pomůcky. Výstava měla hojnou účast, a to jak od místních obyvatel, tak i z ostatních okolních obcí.³⁹

2.6 Stromková slavnost

V průběhu několika let se opakovaně konaly stromkové slavnosti v Záboří. První proběhla na místní škole v roce 1906, kde správce školy hovořil o významu stromů. Děti následně na návsi zasadily stromky s tabulkami o významu a ochraně stromů.⁴⁰ Tyto slavnosti se konaly v letech 1907,⁴¹ 1908,⁴² 1910⁴³ a 1911.⁴⁴ Během nich bylo vysazeno celkem více než 200 stromků a keřů. Majitel panství v Bratronicích přispěl ke slavnosti v roce 1911 darováním 20 stromků a 30 keřů.⁴⁵

2.7 Počet dětí

Návštěvnost dětí v období 1900–1913 se pohybuje kolem 300 dětí na začátku školního roku a přibližně 290 dětí na konci školního roku.⁴⁶

³⁶ KOŠTOVÁ, J. Kronika obecné školy v Záboří. Díl I.: Národní škola Záboří, 1807–1953, s. 79.

³⁷ Tamtéž, s. 63.

³⁸ Tamtéž, s. 66.

³⁹ Tamtéž, s. 75.

⁴⁰ Tamtéž, s. 63.

⁴¹ Tamtéž, s. 65.

⁴² Tamtéž, s. 72.

⁴³ Tamtéž, s. 75.

⁴⁴ Tamtéž, s. 77.

⁴⁵ Tamtéž, s. 79.

⁴⁶ Tamtéž, s. 46–87.

Tabulka 1: Počet dětí v období let 1900–1913

Školní rok	Na začátku roku	Na konci roku
1900/1901	341	269
1901/1902	309	285
1902/1903	312	295
1903/1904	307	264
1904/1905	310	289
1905/1906	320	300
1906/1907	334	297
1907/1908	334	301
1908/1909	316	299
1909/1910	311	294
1910/1911	213	203
1911/1912	217	205
1912/1913	216	184
1913/1914	190	173

Zdroj: vlastní

2.8 Nemocnost žáků

V roce 1900 nebyl valný stav docházky. Žactvo trpělo spálou, spalničkami a kašlem.⁴⁷ Také ve školním roce 1901/1902 nebyl zdravotní stav dětí příznivý a škola byla od 20. do 31. prosince uzavřena. Děti trpěly spalničkami a dusivým kašlem.⁴⁸ Ve školním roce 1905 podlehl jedno z dětí záškrtu. V následku nákazy u mnoha dětí byla škola i v roce 1905 od 24. února do dne 13. března zavřena. I po tomto čase mnohé děti pro onemocnění sourozenců nemohly školu navštěvovat.⁴⁹ Zdravotní stav školních dětí ve školním roce 1907/1908 nebyl uspokojivý. V měsících prosinci a lednu byly skoro všechny děti nakaženy zánětem průšnic a v květnu a červnu onemocněly některé děti děsivým kašlem. Žádné dítě nákaze nepodlehlo.⁵⁰ V zimních měsících onemocněly děti spalničkami, průběhy nemocí byly těžké, neboť nemoci podlehly čtyři děti, a to několika z nich bylo

⁴⁷ KOŠTOVÁ, J. Kronika obecné školy v Zaboří. Díl I.: Národní škola Zaboří, 1807–1953, s. 46.

⁴⁸ Tamtéž, s. 49.

⁴⁹ Tamtéž, s. 59.

⁵⁰ Tamtéž, s. 69.

méně jak šest let. Pro tuto nemoc byla škola zavřena od 4. do 15. března 1909.⁵¹ Školní děti v měsících lednu až dubnu trpěly spalou, na nemoc podlehly dvě děti.⁵²

2.9 Školní inspekce

Každý školní rok byla škola podrobena školní inspekcí, kterou prováděl c. k. okresní školní inspektor.⁵³ Dne 7. února 1911 byl jmenován okresním školním inspektorem pro české školy školního okresu Blatenského pan Rudolf Maděra.⁵⁴

2.10 Zpověď dětí

Během každého školního roku se konala zpověď a v měsíci dubnu probíhala slavnost prvního svatého přijímání dětí na místní škole. V kronice jsou zaznamenány počty dětí, které nově přistoupily k prvnímu svatému přijímání, např. roku 1902 to bylo 40 dětí,⁵⁵ roku 1903 nově 45 dětí,⁵⁶ dále 42 dětí v roce 1904,⁵⁷ a v roce 1908 přistoupilo 40 dětí.⁵⁸

2.11 Zkouška z náboženství

Každým rokem se konala zkouška z předmětu náboženství. Dne 7. května 1902 byla zkouška ze svatého náboženství za přítomnosti kadovského faráře p. Jana Hille. Po zkoušce se konaly na hřbitově modlitby za zdejší zemřelé osadníky.⁵⁹ Dalšími zkoušejícími byli v následujících letech až do roku 1914 Josef Bartoš, František Mařík, Václav Jině, předseda okresní školní rady pan Bohumil Stříbrný a Josef Růt.⁶⁰

2.12 Zřízení polévkového ústavu

Mezi další zmínku z historie chodu školy ze dne 1. ledna 1903 patří zřízení polévkové kuchyně. Byla otevřena dne 19. července 1903 pro všechny děti. Podnětem, který vedl k tomuto rozhodnutí, bylo krupobití, které zničilo všechnu polní úrodu. Toho roku bylo

⁵¹ KOŠTOVÁ, J. Kronika obecné školy v Záboří. Díl I.: Národní škola Záboří, 1807–1953, s. 73.

⁵² Tamtéž, s. 87.

⁵³ Tamtéž, s. 49.

⁵⁴ Tamtéž, s. 78.

⁵⁵ Tamtéž, s. 47.

⁵⁶ Tamtéž, s. 50.

⁵⁷ Tamtéž, s. 53.

⁵⁸ Tamtéž, s. 68.

⁵⁹ Tamtéž, s. 47.

⁶⁰ Tamtéž, s. 58.

rozdáno 8359 talířů polévek.⁶¹ Ve školním roce 1904 byla dostupná polévková kuchyně pro školní děti ode dne 2. ledna do 20. března 1905 a rozdáno bylo celkem 3177 porcí polévek.⁶² Za jednu porci polévky zaplatili děti 5 haléřů.⁶³ Kuchyně fungovala i v následujících letech, ale v roce 1908 nedostala finanční podporu, což vedlo k omezení porcí pouze pro nejchudší děti.⁶⁴ Ve školním roce 1911/1912 byl provoz polévkového ústavu obnoven, a to s celkem 1353 porcemi polévky.⁶⁵

2.13 Změny v učitelském sboru

Dne 1. září 1900 nastoupili do místní školy noví vyučitelé, a sice pan Stanislav Prokopec a Josef Meloun. Pan František Šalanský byl prozatím ustanoven řídicím učitelem podle rozhodnutí zemské školní rady ze dne 29. června 1900. Kromě toho byli ustanoveni vyučitelé, a sice Vojtěch Pilous a Karel Hummel. Pan Blažej Karas a industriální učitelka slečna Marie Jelínková zůstali ve školním sboru ze předešlého roku. Pojem industriální označoval učitelství domácím pracím.⁶⁶ V listopadu podstoupili členové učitelského sboru pan Vojtěch Pilous, Karel Hummel a Blažej Karas zkoušku učitelské způsobilosti před c. k. zkušební komisí v Příbrami.⁶⁷ Dne 25. března 1901 byl pan Blažej Karas jmenován definitivním vyučitelem⁶⁸ a pan Jan Nachtmann definitivním řídicím učitelem na škole v Záboří.⁶⁹ Během téhož roku byl dočasně jmenován vyučitelem p. Karel Hrdina, který působil na škole v Záboří během školního roku 1901/1902. Následně byl převelen do Budislavic a na jeho místo byl dosazen pan Rudolf Černý.⁷⁰ Ve školním roce 1902/1903 byl pan Rudolf Černý jmenován učitelem I. třídy ve Starém Smolivci. Na jeho místo na zábořské škole byl převelen pan Karel Hrdina.⁷¹ Ve školním roce 1903/1904, konkrétně dne 17. června 1904, byl pan Blažej Karas jmenován učitelem I. třídy v Kadově. Na jeho místo do zábořské školy byl převelen pan František Prokopec. Na místo paní Marie Karasové byla jmenována paní učitelka slečna Barbora Šalanská.⁷²

⁶¹ KOŠTOVÁ, J. Kronika obecné školy v Záboří. Díl I.: Národní škola Záboří, 1807–1953, s. 54.

⁶² Tamtéž, s. 59.

⁶³ Tamtéž, s. 67.

⁶⁴ Tamtéž, s. 69.

⁶⁵ Tamtéž, s. 82.

⁶⁶ STRÁNÍKOVÁ, J. *Výchova a vzdělávání dívek na cestě k moderní občanské společnosti: genderové a sociální aspekty procesu socializace mládeže v období 1774-1868*, s. 22.

⁶⁷ Tamtéž, s. 45.

⁶⁸ Tamtéž, s. 46.

⁶⁹ Tamtéž, s. 47.

⁷⁰ Tamtéž, s. 48.

⁷¹ Tamtéž, s. 51.

⁷² Tamtéž, s. 54.

Učitel II. třídy na místní škole Václav Kolář byl jmenován učitelem I. třídy na nově zřízené škole v Čechelovicích. Do této pozice nastoupil dne 1. října 1911.⁷³

2.14 Ukončení školního roku

Každým školním rokem probíhal konec výuky na konci měsíce července slavnými službami Božími. Po mši svaté byla zpívána rakouská národní hymna. Poté se děti vrátily do svých tříd, kde jim bylo řečeno, jak se mají o prázdninách chovat, následně jim byly rozdány školní zprávy.⁷⁴

⁷³ STRÁNÍKOVÁ, J. *Výchova a vzdělávání dívek na cestě k moderní občanské společnosti: genderové a sociální aspekty procesu socializace mládeže v období 1774-1868*, s. 22.

⁷⁴ Tamtéž, s. 58.

3 Období 1914–1918

3.1 Stručná charakteristika období 1914–1918

Výstřely, které zazněly během sarajevského atentátu dne 28. června 1914, nejenže ukončily život rakouského následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este, ale také znamenaly konec celé epochy. Tehdy málokdo tušil, jaký dopad bude mít tento atentát na události, které později vedly k válce nazývané světovou, a ještě později označené řadovou číslovkou.⁷⁵

Poprvé v dějinách lidstva došlo k opravdové světové válce zahrnující všechny hlavní světové mocnosti, včetně USA a Japonska. Rakousko-Uhersko vyhlásilo válku Srbsku, což vedlo k zapojení Německa, Ruska, Francie a Velké Británie. Během světové války nabyla otázka národností v Rakousko-Uhersku zásadního významu, přičemž na konci války přerostla v národnostně osvobozenecký boj podmaněných národů.⁷⁶

Vypuknutí války samozřejmě narušilo tradiční sociální a ekonomické vazby. Tato situace ovlivnila jak veřejnou sféru, regulované hospodářství, tak i fungování většiny domácností. Ty byly obvykle závislé na příjmech mužů, a když ti odcházeli na frontu, domácnosti se potýkaly s obtížemi. Zvláště rolníci a maloobchodníci se snažili spravovat své obchodní transakce na dálku prostřednictvím korespondence, která měla často zpoždění. Ženy ze středních vrstev se často zapojovaly do charitativních aktivit.⁷⁷ Různé akce na podporu válečného úsilí se staly součástí života civilistů, od symbolických manifestací, bohoslužeb a vysazování smutečních javorů za padlé vojíny až po praktické akce, jako byly sbírky kovů a textilu. Propojení obou aspektů se projevilo například u využití výtěžku z prodeje patriotických pohlednic k charitativním účelům. Ochranné štíty a sochy rytířů-ochránců ve veřejném prostoru vyjadřovaly loajalitu k monarchii a zároveň sloužily charitativnímu účelu, přičemž výtěžek z prodeje hřebů do těchto symbolů podporoval válečné vdovy a sirotky.⁷⁸

Vlivy války ovlivnily i oblast školství. Mladší učitelé byli odvedeni na frontu a žáci se zapojovali do různých sbírek. Také zabírání školních objektů pro vojenské potřeby omezilo výuku dětí.⁷⁹ V průběhu války došlo k významnému snížení kvality stravování

⁷⁵ BĚLINA, P. et al. *Dějiny země Koruny české II*, s. 139.

⁷⁶ MENCL, V. *Křižovatky 20. století: světlo na bílá místa v nejnovějších dějinách*, s. 41.

⁷⁷ CHLEBEC, P., O. KOLÁŘ, M. MIKEŠOVÁ, a T. RUSEK. *Z válečných deníků...: Velká válka na Blatensku 1914-1918*, s. 16.

⁷⁸ Tamtéž, s. 14.

⁷⁹ Tamtéž, s. 19.

z několika důvodů. Snaha dobových výživových odborníků o „racionalizaci stravy“ s cílem zajištění efektivních pracovních výkonů vedla k nesouhlasu konzumentů s doporučenými porcemi a zařazením nekonvenčních potravin, například vařeného loje. Všeobecná militarizace ekonomiky vedla k inflaci a postupnému nedostatku spotřebního zboží a potravin, což vyústilo v opatření, jako byly bezmasé dny. Nedostatek potravin měl negativní dopady na stav obyvatelstva a hospodářského zvířectva, což bylo ještě zhoršeno odchodem lékařů a veterinářů do armády, jenž vedl k nedostatku odborné péče a omezení hygienického dohledu kvůli nedostatku prostředků. Krátce po začátku války byly zaznamenány četné případy chorob, jako byla cholera a úplavice. Dětská populace v období války trpěla především nemocemi jako pravé neštovice, tyf, záškrť, spála, spalničky, černý kašel a tuberkulóza. Nejvíce vážné důsledky však měla španělská chřipka, která vypukla v březnu 1918 a přetrvávala i v poválečných letech. Média v závěru války upozorňovala: „*Bohužel jest tato nemoc dosud příliš málo známá, takže nemůže s úspěchem býti potírána. Činnost zdravotních úřadů tedy omezuje se jenom na izolování nemocných a zavření škol, v nichž chřipka silně řádí.*“⁸⁰

Dne 28. října 1918 došlo k historické události, která změnila osud československého národa. Po téměř 300 letech pod nadvládou jsme se stali nezávislým a svobodným státem, tedy Československem. Kapitulace Rakouska-Uherska uznala požadavky Čechoslováků a Jihoslovanů, ukončila říši Rakousko-Uhersko a habsburskou dynastii. Národní výbor v Praze slavnostně vyhlásil samostatnost českých zemí, přičemž mírová konference v Paříži přidělila i Slovensko a oblast v Uhrách obývanou Rusíny. 14. listopadu 1918 bylo v Praze zahájeno zasedání Národního shromáždění, které vyhlásilo Československou republiku a zvolilo prezidentem Tomáše G. Masaryka.⁸¹

V Záboří proběhla národní slavnost na oslavu vzniku Československé republiky 17. listopadu. Obyvatelé, pod vedením starosty Františka Vodičky, se aktivně zapojili do příprav, ozdobili domy a vyvěsili české i československé vlajky. Průvod vedl přes náves ke kostelu, kde se účastníci dozvěděli o významu svobody⁸² a byli povzbuzeni k projevům lásky a solidarity. Kostelní pěvecký sbor přednesl českou Procházkovu mši, následovala modlitba za vlast a zpěv české hymny. Průvod pokračoval na náves s písní „Hej, Slované“ kde katecheta Václav Zeman pronášel projev. Součástí byla sbírka na

⁸⁰ CHLEBEC, P., O. KOLÁŘ, M. MIKEŠOVÁ, a T. RUSEK. *Z válečných deníků...: Velká válka na Blatensku 1914-1918*, s. 21.

⁸¹ KOŠTOVÁ, J. *Kronika obecné školy v Záboří. Díl I.: Národní škola Záboří, 1807–1953*, s. 105.

⁸² KOŠTOVÁ, J. *Kronika obce Záboří: 1918–1985*, s. 69.

podporu rodin postižených padlými legionáři, která vynesla 142 Kčs.⁸³ Dne 21. prosince 1918 se prezident T. G. Masaryk vrátil z ciziny. Na místní škole byl tento den oslaven vlasteneckou událostí, kde měl projev správce školy. V květnu 1919 byl tento den slaven jako národní svátek po celé republice.⁸⁴

Po skončení války v roce 1918 trvaly ekonomické obtíže a vysoké náklady ovlivňující běžný život. Kvůli nedostatku základních potřeb a rostoucím cenám byly zavedeny speciální potravinové lístky s kvótami pro jednotlivé osoby. Tyto lístky bylo možné vyměnit za potraviny, petrolej a další nezbytnosti, za finanční prostředky. Státní rekvizice vyžadovaly od občanů odevzdávání obilí, brambor a dobytka za stanovené ceny. Ti, kdo skrývali zásoby, čelili tvrdým trestům. Kromě toho byly zavedeny státní půjčky pro Československou republiku s možností převodu rakouských válečných půjček za výrazný příplatek.⁸⁵

3.2 Začátek školního roku v letech 1914–1918

Školní rok v letech 1914–1918 začínal z pravidla dnem 16. září. Probíhal velice obdobně jako roky předešlé, a to v místním farním kostele mší svatou, po které byla zpívána rakouská národní hymna a následoval zápis nově přichozích dětí do školy.⁸⁶

3.3 Oslava jmenin, narozenin a vlády Jeho Veličenstva v letech 1914–1918

I v následujících letech, počínaje školním rokem 1914, v nepřívětivém období, se projevila úcta a neochvějná oddanost a věrnost k nejjasnějšímu císaři a králi prostřednictvím školních slavností, které se konaly každým rokem dne 4. října a 2. prosince. Pro zvýšení slavnostního nadšení všech přítomných přispěly děti recitací vlasteneckých básní a písní. Správce školy se v projevech zaměřoval na vážné okolnosti doby a vyzýval přítomné, aby vždy stáli pevně za těmi, kteří podporují trůn panovníka.⁸⁷

⁸³ KOŠTOVÁ, J. Kronika obce Zábok: 1918–1985, s. 70.

⁸⁴ KOŠTOVÁ, J. Kronika obecné školy v Zábok. Díl I.: Národní škola Zábok, 1807–1953, s. 105.

⁸⁵ Tamtéž, s. 101.

⁸⁶ Tamtéž, s. 85.

⁸⁷ Tamtéž, s. 88.

3.4 Zpověď dětí

Pravidelně se v následujících pěti letech konala i zpověď dětí, a to vždy třikrát za školní rok. Také probíhalo první svaté přijímání dětí, spolu se slavnostním ceremoniálem.⁸⁸

3.5 Události ve škole

Dne 2. prosince roku 1914⁸⁹ byla na oslavu císařského jubilea pořádána slavnost „dětský den“ ve prospěch zemské komise pro ochranu dětí a péči o mládež, při které bylo vybráno 54 korun a 31 haléřů. Dne 4. října 1914 byl pořádán den vzpomínkový, při kterém byla školními dětmi uspořádána sbírka ve prospěch Červeného kříže a rodin povolanců a padlých vojáků. Sbírkou vynesla obnos 35 korun a 93 haléřů.

Dne 23. června 1915 se konal „prosebný průvod“ osadníků do obce Škvořetice za vyprošení zdaru pro naše vojska a za šťastný výsledek války. Účast dětí i dospělých byla vysoká.⁹⁰

Dne 18. srpna 1916 zorganizovali učitelé a místní organizace slavnostní událost k příležitosti narozenin Jeho Veličenstva. Během této události přednesl správce školy přání, aby náš milovaný panovník co nejdříve dosáhl plného a neposkvřeleného duševního a tělesného zdraví a aby přinesl blahodárny mír a obnovu celého státu. Také vyjádřil naději, že ostatní občané budou následovat královský příklad a obětavě přispějí k humanitárním a dobročinným účelům, včetně péče o válečné oběti. Takový postoj by nejlépe vyhovoval šlechtným úmyslům panovníka. Oslavy narozenin nejvyššího panovníctví byly doprovázeny výzdobou školy prapory při všech významných událostech.⁹¹

Dne 1. prosince roku 1916 byly konány smuteční služby Boží za zemřelého císaře a krále Františka Josefa I. Den poté, 2. prosince 1916, byly slouženy slavné služby Boží s *Te Deum laudamus* k poděkování za nastoupení na trůn Jeho Veličenstva císaře a krále Karla I. Po dokončení bohoslužby se uskutečnila oslava „dne dětí“, během které děti shromažďovaly příspěvky na podporu České zemské komise pro ochranu dětí a péči o mládež. Celková částka vybraná z této sbírky činila 34 korun a 43 haléřů.⁹² Dne 3. listopadu 1917 proběhla školní slavnost k oslavě opětovného získání Gorice

⁸⁸ KOŠTOVÁ, J. Kronika obecné školy v Zábodí. Díl I.: Národní škola Zábodí, 1807–1953, s. 87.

⁸⁹ Tamtéž, s. 85.

⁹⁰ Tamtéž, s. 89.

⁹¹ Tamtéž, s. 93.

⁹² Tamtéž, s. 99.

a k příležitosti narozenin Jeho Veličenstva. Poté, dne 10. listopadu 1918, se v místní obci konala slavnost na počest oslav získání samostatnosti. Všechny školní děti se zúčastnily této události. Po skončení slavnostních akcí se děti sešly v nazdobené školní budově, kde správce školy předal informace o historických událostech.⁹³

3.6 Sbírký v letech 1914–1918

Ve prospěch České zemské komise na ochranu dětí pořádaly se sbírky. Za tuto činnost obdržela škola projev uznání jmenované komise darem krásného obrazu Jeho Veličenstva s tímto textem: „*Slavné správě obecné školy v Zábóři vzdáváme zvlášt' upřímné díky za účinnou podporu při lidumilných snahách naší péče o mládež, zejména při školních sbírkách a při Dětském dni. V Praze dne 1. ledna 1916. Česká zemská komise pro ochranu dítek a péči o mládež v království českém. Člen výboru Xaver Meinich.*“⁹⁴

V tomto válečném období probíhaly na škole různé sbírky. Dne 23. dubna 1915 prováděli žáci sbírku kovů ve všech příškolených obcích. Celkem bylo sebráno 97 kg mosazi, která byla odeslána válečnému úřadu ve Vídni. Školní děti vyrobily pro vojáky vlněné punčochy, návleky, kukly a papírové vložky do bot. Místní záložna přispěla částkou 10 korun na zakoupení vlny, místní školní rada poskytla 9 korun a 70 haléřů a zbývající náklady pokryli učitelé a dobrodinci.⁹⁵

Začátkem školního roku 1915/1916 byla organizována sbírka vlny a kaučuku, a to od 29. září do 2. října 1915. Celkem bylo nasbíráno 49 kg vlněných odpadků a 3 kg kaučuku.⁹⁶ Za tuto aktivitu obdržela škola dne 31. července 1916 poděkování od ministerstva vojenství. Také se prodávaly odznaky za 20 korun a pohlednice. Od 30. dubna do 7. května 1916 proběhla sbírka na podporu Rakouské společnosti Červeného kříže, při níž bylo vybráno 87 korun a 79 haléřů. Celková částka byla odeslána Zemskému spolku Červeného kříže v Praze dne 13. května 1916.⁹⁷ V měsíci říjnu 1917 probíhaly na škole sbírky prádla a odpadků vlněných, lněných a bavlněných a sbírka ve prospěch sirotků a všeobecné péče o mládež.⁹⁸ Dne 10. listopadu 1917 byla uspořádána na škole

⁹³ KOŠTOVÁ, J. Kronika obecné školy v Zábóři. Díl I.: Národní škola Zábóři, 1807–1953, s. 105.

⁹⁴ Tamtéž, s. 94.

⁹⁵ Tamtéž, s. 90.

⁹⁶ Tamtéž, s. 93.

⁹⁷ Tamtéž, s. 94.

⁹⁸ Tamtéž, s. 101.

všeobecná sbírka prádla ve prospěch vojáků, ale výsledek nebyl valný, neboť skoro všechno prádlo bylo spotřebováno v rodinách.⁹⁹

3.7 Dary

Okresní komise pro péči o mládež v Blatné darovala 28. ledna 1918 chudým dětem zdejší školy 10 párů střevíců. Rozhodnutím ze dne 23. dubna 1918 obdrželi učitelé nákupní příspěvek, což alespoň částečně zmírnilo vážnou nouzi, která je postihla v důsledku vysokých nákladů na životní potřeby. Navzdory této podpoře však učitelé i děti stále trpěli podvýživou.¹⁰⁰

3.8 Stromková slavnost

Omezena byla i stromková slavnost. Ta se udála pouze dne 5. května 1917, při níž zasadily děti 40 stromků na památku a oslavu nastoupení na trůn Jeho Veličenstva císaře Karla I. a jeho výsosti císařovny Zity.¹⁰¹

3.9 Počet dětí

Návštěvnost dětí v období 1914–1918 výrazně poklesla. Pro následující období ve školních letech 1916–1918 byl počet dětí velice nízký a v kronice školy nebyl.¹⁰²

Tabulka 2: Počet dětí v období let 1914–1918

Školní rok	Na začátku roku	Na konci roku
1913/1914	190	173
1914/1915	203	193
1915/1916	212	186
1916/1917	Neuvedeno	Neuvedeno
1917/1918	Neuvedeno	Neuvedeno

Zdroj: vlastní

⁹⁹ KOŠTOVÁ, J. Kronika obecné školy v Zábouří. Díl I.: Národní škola Zábouří, 1807–1953, s. 102.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 104.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 100.

¹⁰² Tamtéž, s. 46–87.

3.10 Nemocnost žáků

Jedinou zastrahující zmínkou je zpráva o spále v měsících leden až duben roku 1914, které podlehly dvě děti.¹⁰³

3.11 Školní inspekce

I nadále prohlížel zdejší školu okresní školní inspektor pan Rudolf Maděra, a to ve dnech 5. května 1914,¹⁰⁴ 5. ledna 1915,¹⁰⁵ 9. února a 18. března 1916¹⁰⁶ a 10. května 1917.¹⁰⁷

3.12 Zkouška z náboženství

Beze změny zůstávala každým rokem v měsíci květnu a červnu zkouška dětí z náboženství. Dohlížejícími byli vikáři, jmenovitě pan Jan Hille¹⁰⁸ a pan Hanzlík. Po zkoušce se konaly obvyklé modlitby na hřbitově za zemřelé osadníky.¹⁰⁹

3.13 Polévkový ústav

Ve válečném období působil polévkový ústav jen od 12. ledna do konce února 1914 a vydalo se 767 porcí.¹¹⁰

3.14 Změny v učitelském sboru

Dne 26. července 1914 byli povoláni k plnění vojenských povinností místní učitelé pan František Šalanský a pan František Prokopec. Na jejich místo byly na místní škole jmenovány dočasné učitelky slečny Růžena Fialová z Březnice a Božena Daňková. Ve školním roce 1915 se obě učitelky působící na této škole vzdaly své funkce. Důvodem byly nepříznivé změny, které nedostatkem potravin nastaly. Tímto krokem zůstal na škole jen správce, a to až do 20. listopadu 1915. Toho dne nastoupila na místo zastupující učitelky slečna Božena Hálová z Blatné. Na škole ale nepobyla dlouho, ze služby na zdejší škole byla propuštěna dne 16. července 1916.¹¹¹ Propad v návštěvnosti školy

¹⁰³ KOŠTOVÁ, J. Kronika obecné školy v Zábodí. Díl I.: Národní škola Zábodí, 1807–1953, s. 87.

¹⁰⁴ Tamtéž s. 87.

¹⁰⁵ Tamtéž s. 91.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 95.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 104.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 90.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 104.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 87.

¹¹¹ Tamtéž, s. 94.

znamenalý školní roky 1916/1917 a 1917/1918, kdy vyučovala I. třídu zastupující učitelka Marie Nachtmannová, II. a III. třídu řídící učitel Jan Nachtmann.¹¹²

3.15 Uzavření školní budovy

Z důvodu nedostatku paliva byl od 8. ledna 1917 zaveden režim střídavého vyučování. Téhož roku od 10. února do 25. února nebylo vyučováno vůbec. V měsíci dubnu bylo vyučování z téže příčiny přerušeno. Docházka do školy byla velmi nízká, protože děti byly nezbytně zapojeny do hospodářských a domácích prací, což mělo negativní dopad i na jejich výkonnost ve vzdělávání.¹¹³ Poslední uzavření školy z nedostatku paliva proběhlo na škole od 2. ledna do 10. března 1918.¹¹⁴

3.16 Ukončení školního roku v letech 1914–1918

Školní rok končil z pravidla dne 15. června, kdy se po slavných bohoslužbách žáci všech tříd shromáždili ve III. třídě. Správce školy přednesl rozsáhlý projev o vážné době a poukázal na mimořádné nasazení všech občanů říše při obraně vlasti. K závěru vyzval přítomné, aby hlasitě zvolali „sláva“ nejmilostivějšímu císaři a králi Františku Josefu I. Poté byla zazpívána rakouská národní hymna.¹¹⁵ Podobný průběh mělo i ukončení školního roku 1915/1916, které poskytlo učitelskému sboru výjimečnou příležitost pro prokázání loajality tím, že byla uspořádána školní slavnost. Na tu přišli učitelé z okolních škol, všichni žáci a mnoho jejich přátel. Správce školy pronesl projev, v němž zdůraznil skvělé válečné úspěchy a vyjádřil pevnou víru v konečný úspěch. Vyslovil přání, aby všichni přítomní vždy a všude hájili společnou vlast, a projevovali oddanost a věrnost k osobě jeho veličenstva a krále. Dále povzbudil přítomné, aby projevovali náležitou úctu ke spojencům ve válce. Pro prokázání tohoto přátelství pronesl následující: „*Budme strážci věrnosti ku svým přátelům.*“ Slavnost byla zakončena provoláním „sláva“ na adresu Jeho Veličenstva a zazpíváním rakouské národní hymny.¹¹⁶

¹¹² KOŠTOVÁ, J. Kronika obecné školy v Zábodí. Díl I.: Národní škola Zábodí, 1807–1953, s. 101.

¹¹³ Tamtéž, s. 100.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 103.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 88.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 92.

4 Období 1919–1939

4.1 Události v obci od roku 1919 do roku 1939

Roku 1919 byla ve zdejší obci zřízena četnická stanice ve Lnářském hostinci barona Lillgenána.¹¹⁷ Ve stejném roce vypukly v obci a okolí také nemoci dobytka, konkrétně slintavka a kulhavka postihující hovězí dobytek, ovce a kozy. Tato situace trvala od srpna 1919 do jara 1920.¹¹⁸ V roce 1921 v dubnu došlo k požáru v místním chrámu Páně, kde z velké části shořel hlavní oltář. Farář zorganizoval sbírku v obci. S vybranými prostředky byl postaven nový oltář, jehož celkové náklady činily 16 000 Kčs.¹¹⁹

Dne 23. října 1927 byly na věži v Záboří nainstalovány a posvěceny nové zvony. Tyto zvony byly později během světové války odebrány.¹²⁰ Na začátku podzimu roku 1928 byla zahájena výstavba „Sabathova útulku“. Bratři Sabathovi, rodáci ze Záboří, se rozhodli věnovat 55 000 Kčs a následně 66 000 Kčs na výstavbu útulku pro staré a chudé obyvatele, na přání svých již zesnulých rodičů. Stavba byla dokončena v září roku 1929 a slavnostně vysvěcena během nedělní oslavy, na kterou přijel jeden ze zakladatelů Josef Sabath.¹²¹

V roce 1936 byla v Záboří zavedena Civilní protiletectká obrana (CPO) jako příprava na možnou válku. Obecní zastupitelstvo ve spolupráci se sborem dobrovolných hasičů hrálo klíčovou roli. Probíhaly pravidelné zkoušky a tři veřejné přednášky ve škole informovaly veřejnost o přijatých opatřeních, s účastí MUDr. Františka Wünschera a pana Janovského z Blatné.¹²²

V roce 1937 byl postaven památník pro padlé vojáky ze Záboří ve světové válce. Slavnostní posvěcení památníku se konalo 17. května 1937 s impozantním průvodem, hudbou, účastí obecního zastupitelstva, legionářů, četnictva a dalších. Starosta přivítal hosty, duchovní správce přednesl kázání a posvětil památník. Slavnost zahrnovala také mši svatou za duše padlých vojínů a skončila národní hymnou.¹²³

¹¹⁷ KOŠTOVÁ, J. Kronika obce Záboří: 1918–1985, s. 71.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 73.

¹¹⁹ Tamtéž, s. 71.

¹²⁰ Tamtéž, s. 75.

¹²¹ Tamtéž, s. 77.

¹²² Tamtéž, s. 82.

¹²³ Tamtéž, s. 83.

4.2 Charakteristika období let 1919–1939

Zákonem ze dne 7. října 1919 byl upraven zákon o státních zaměstnancích (vysokoškolských profesorech, učitelích středních škol, obchodních, průmyslových a odborných, zemědělských a státních konzervatořích, učitelích na veřejných školách občanských i obecných, kdy byly učitelé zařazeni do platových stupňů.¹²⁴ Dále dne 9. dubna 1920 byla upravena správa školství. Definitivně byla správa školství v předmnichovském Československu upravena zákonem č. 292/1920 Sb. ze dne 9. dubna 1920.¹²⁵ V § 1 tohoto zákona se uvádí následující: „*Státu přísluší nejvyšší správa veškerého vychování a vyučování a dozor k němu. Správu tu vykonává stát ministerstvem školství a národní osvěty.*“ Na základě tohoto zákona převzalo ministerstvo školství pravomoci, které dříve spadaly pod zemskou školní radu a politickou správu. Ministerstvo školství mělo širokou pravomoc, a to především v oblasti legislativy. Připravovalo návrhy zákonů a nařízení vlády, vydávalo obecné směrnice podle platných zákonů týkajících se školství a schvalovalo normy vydávané nižšími institucemi a ústavy. Také rozhodovalo o systematizaci míst ve školách, rozpočtu ve školství. Ministerstvo vydávalo zkušební řady, rozhodovalo o názvech škol a ustanovovalo ministerské inspektory.¹²⁶

V dubnu 1920 byly konány první volby do poslanecké sněmovny a do senátu.¹²⁷ Dne 16. února 1921 začalo první úřední sčítání lidu v republice. Sčítacím komisařem pro obce Záboří, Lažánky a Vrbno byl zdejší správce školy. Kvůli tomuto závazku nemohl 5 dní vyučovat na škole.¹²⁸ Dne 24. května 1934 se poprvé sešli ve Vladislavském sále na Hradčanech poslanci a senátoři v počtu 420, a sice k volbě prezidenta republiky. Zvolen byl v 84 letech pan T. G. Masaryk, a to po čtvrté.¹²⁹

Dne 14. prosince 1935 se pan prezident dr. Tomáš Garrigue Masaryk vzdal svého prezidentského úřadu kvůli svému pokročilému věku a zdravotnímu stavu. Ve svých 85 letech (narozen 7. 3. 1850) oznámil, že nemůže plně vykonávat prezidentské povinnosti a předal prezidentský úřad s těmito slovy: „*Jsem již stár a churavý, nemohu prezidentský úřad vykonávat tak, jak se od prezidenta očekává. Přál bych si, aby moji*

¹²⁴ Senát Národního shromáždění R. Č. r. 1920. Tisk 140. Návrh senátora Rudolfa Pánka, Dr. Fr. Krejčího a spol. ohledně osnovy zákona o služební pragmatice pro státní zaměstnance. *Senát Parlamentu ČR.*

¹²⁵ KOŠTOVÁ, J. Kronika obecné školy v Záboří. Díl I.: Národní škola Záboří, 1807–1953, s. 107.

¹²⁶ KLOČKOVÁ, L. MŠMT od roku 1848 do současnosti.

¹²⁷ KOŠTOVÁ, J. Kronika obecné školy v Záboří. Díl I.: Národní škola Záboří, 1807–1953, s. 107.

¹²⁸ Tamtéž, s. 108.

¹²⁹ KOŠTOVÁ, J. Školní kronika. Díl II.: 1929–1940, s. 130.

*nástupci kráčeli v mých šlépějích a úspěšně hájili svobodu republiky. Navrhuji za svého nástupce pana ministra zahraničí dr. Edvarda Beneše, s nímž jsem dobře spolupracoval za hranicemi.*¹³⁰ Dne 18. prosince provedlo Národní shromáždění Československé republiky v historickém Vladislavském sále na Pražském hradě volbu druhého prezidenta, kterým se stal Edvard Beneš.¹³¹

Rok 1938 znamenal temné období v našich dějinách. V tomto roce v září došlo k událostem, které přivedly naši zemi k rozhodujícím okamžikům. Dne 24. září byli povoláni do vojenské služby všichni muži. Mnichovské rozhodnutí 29. září přineslo zklamání, když nepřemožená armáda musela opustit hranice a uvolnit české kraje německým vetřelcům. V této smutné chvíli prezident Beneš vyjádřil víru v zachování národní identity. O několik měsíců později, v listopadu, odešel do emigrace s věrnými Čechy, aby zahájil II. národní odboj za znovudobytí svobody. V Čechách zůstal prezident Hácha s vládou, považovanou za zrádnou, což vedlo k nedůvěře lidu.¹³² Události roku 1938 byly pouze předzvěstí trpění, které vrcholilo 15. března 1939 okupací a katastrofou českého a slovenského národa.¹³³

¹³⁰ KOŠTOVÁ, J. Kronika obce Záboří: 1918–1985, s. 79.

¹³¹ Tamtéž, s. 80.

¹³² Tamtéž, s. 87.

¹³³ Tamtéž, s. 88.

4.3 Začátek školního roku v letech 1919–1939

Poslední rok, kdy začínalo školní vyučování dne 16. září, byl 1919.¹³⁴ Další roky byl zahájen školní rok vždy 1. září.¹³⁵

4.4 Počet dětí

Návštěvnost dětí v letech 1918–1930 výrazně poklesla. Pro následující období se mění i zápis ohledně počtu dětí. Dříve byl zaznamenán počet dětí, které byly zapsány na začátku školního roku, a následně počet dětí na konci školního roku. V těchto letech se uvádí pouze počet hochů a dívek do školy zapsaných.¹³⁶

¹³⁴ KOŠTOVÁ, J. Kronika obecné školy v Záboří. Díl I.: Národní škola Záboří, 1807–1953, s. 107.

¹³⁵ Tamtéž, s. 120.

¹³⁶ KOŠTOVÁ, J. Školní kronika. Díl II.: 1929–1940, s. 147.

Tabulka 3: Počet dětí v období let 1918–1939

Školní rok	Zapsáno dětí
1918/1919	173
1919/1920	194
1920/1921	186
1921/1922	191
1922/1923	193
1923/1924	160
1924/1925	Neuvedeno
1925/1926	137
1926/1927	117
1927/1928	116
1928/1929	110
1929/1930	126
1930/1931	136
1931/1932	131
1932/1933	137
1933/1934	144
1934/1935	138
1935-1936	149
1936/1937	113
1937/1938	105
1938/1939	107

Zdroj: vlastní

4.5 Zdravotní stav

Z počátku let byl zdravotní stav dětí i učitelů dobrý.¹³⁷ Později, v letech 1921 a 1922, řádily mezi dětmi spalničky. Epidemie začala koncem února a trvala až do poloviny dubna. Vyučovalo se skoro při prázdných učebnách.¹³⁸ Kromě běžných onemocnění, které se u dětí vyskytovaly, se mezi školní mládeží v měsících lednu a v únoru roku 1926 a v roce 1928 rozmohla chřipka, která postihla téměř polovinu dětí.¹³⁹ Na jaře roku 1926 se objevily u menších dětí plané neštovice. Jen málo dětí jich bylo ušetřeno. Naštěstí

¹³⁷ KOŠTOVÁ, J. Kronika obecné školy v Záboří. Díl I.: Národní škola Záboří, 1807–1953, s. 109.

¹³⁸ Tamtéž, s. 110.

¹³⁹ Tamtéž, s. 119.

si obě nemoci na dětech nevyžádaly žádné oběti.¹⁴⁰ Ve školním roce 1929/1930 byla v zimních měsících docházka velmi slabá. Mnoho dětí onemocnělo spalničkami.¹⁴¹ Zdravotní stav dětí ve školním roce 1932/1933 nebyl příliš uspokojivý, mnoho dětí onemocnělo chřipkou a tím velice poklesla školní docházka.¹⁴² Ve školním roce 1937/1938 postihlo školní děti více epidemických onemocnění a tím byla omezena výuka. U dětí se objevily spalničky, záškrť, zánět mozkových blan a angína.¹⁴³

4.6 Oprava školní budovy

Na začátku školního roku, dne 3. a 4. září 1926 se nevyučovalo, poněvadž se bílily místnosti školy. Děti si zameškané dny nahrazovaly při čtvrtcích během následujících týdnů.¹⁴⁴ Ve školním roce 1929/1930 byla z nařízení okresního školního výboru v Blatné ze dne 29. srpna 1929 při zdejší škole zřízena zatímní postupná třída. Tím byla od téhož dne zřízena IV. třída na dobu dvou let.¹⁴⁵ Od školního roku 1931/1932 byla čtvrtá třída uzavřena a na škole se vyučovalo opět jen ve třech třídách,¹⁴⁶ a to s pokračováním do roku 1939.¹⁴⁷

4.7 Svátky a události

První národní svátek k připomenutí založení republiky proběhl 28. října 1919.¹⁴⁸ Oslavy pětiletého a desetiletého výročí republiky se konaly 28. října 1923¹⁴⁹ a 27. října 1928. Žáci všech tříd se zúčastnili slavností spolu s rodiči a hosty. Řídící učitel promluvil o událostech před válkou a během ní, vyzýval k udržení a rozvoji republiky. Dále pronesl: „*Nyní na nás jest, abychom milovanou republiku udrželi a k rozkvětu jejímu pomohli láskou, svorností a pracovitostí.*“ Poté děti II. a III. třídy přednesly básně a písně, a slavnost zakončila hymna.¹⁵⁰

¹⁴⁰ KOŠTOVÁ, J. Kronika obecné školy v Záboří. Díl I.: Národní škola Záboří, 1807–1953, s. 117.

¹⁴¹ KOŠTOVÁ, J. Školní kronika. Díl II.: 1929–1940, s. 124.

¹⁴² Tamtéž, s. 129.

¹⁴³ Tamtéž, s. 147.

¹⁴⁴ KOŠTOVÁ, J. Kronika obecné školy v Záboří. Díl I.: Národní škola Záboří, 1807–1953, s. 116.

¹⁴⁵ KOŠTOVÁ, J. Školní kronika. Díl II.: 1929–1940, s. 122.

¹⁴⁶ Tamtéž, s. 148.

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 155.

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 107.

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 112.

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 121.

Dne 1. května 1920 byl na škole oslaven státní svátek.¹⁵¹ Dne 15. listopadu 1920 byla konána oslava ke 250. výročí od úmrtí J. A. Komenského.¹⁵² Dne 21. února 1923 se uskutečnila smuteční slavnost za zemřelého ministra Aloise Rašína, s promluvou správce školy o jeho zásluhách.¹⁵³ Dne 11. října 1924 se konala školní slavnost na památku 500letého výročí úmrtí Jana Žižky.¹⁵⁴ Dne 26. května 1926 byla připomenuta událost na škole k 50. výročí smrti Františka Palackého.¹⁵⁵

Každým rokem byly slaveny narozeniny pana prezidenta zvláštní školní slavností.¹⁵⁶ Dne 7. března 1925 byly uctěny zvláštní školní slavností 75. narozeniny pana prezidenta republiky. Děti se shromáždily ve III. třídě a řídící učitel promluvil na téma „Masaryk, jehož život a dílo“. Následně některé z dětí přednášely básně. Zapěním národních písní byla slavnost ukončena.¹⁵⁷ Dne 7. března 1930 byla na škole uspořádána slavnost k uctění 80. narozenin T. G. Masaryka. Na konci události dostaly děti od pana řídícího knihy o životě pana prezidenta. Poté děti zazpívaly píseň „Tatíčku starý náš“.¹⁵⁸ Podobným způsobem byly připomenuty narozeniny pana prezidenta i v dalších letech.¹⁵⁹ Oslava 85. narozenin pana prezidenta dne 6. března 1935 zahrnovala průvod od školy až na návrší, kde byla hranice dřeva, zapálená na signál hasičů. Řídící učitel a starosta sboru dobrovolných hasičů přednesli proslov o životě prezidenta a oslava byla zakončena hymnou.¹⁶⁰

Během Dne dětí 7. června 1925 bylo vybráno 55 korun a 19 haléřů, které byly odeslány České zemské komisi pro péči o mládež.¹⁶¹ O rok později, 30. května 1926, proběhla sbírka během dalšího Dne dětí, s výnosem 70 korun. Téhož dne odpoledne sehrály školní děti divadelní hru „Světluška“. Dne 28. března 1926 proběhla školní slavnost ve prospěch míru československého Červeného kříže s výtěžkem 113 korun a 50 haléřů.¹⁶² Dne 28. září 1929 bylo oslavováno tisícileté výročí od smrti svatého Václava s projevy učitelů věnovanými jeho významu pro český stát a tradice.¹⁶³ Dne

¹⁵¹ KOŠTOVÁ, J. Školní kronika. Díl II.: 1929–1940, s. 107.

¹⁵² Tamtéž, s. 108.

¹⁵³ Tamtéž, s. 111.

¹⁵⁴ Tamtéž, s. 113.

¹⁵⁵ Tamtéž, s. 115.

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 108.

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 114.

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 123.

¹⁵⁹ Tamtéž, s. 127.

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 135.

¹⁶¹ KOŠTOVÁ, J. Kronika obecné školy v Zábouří. Díl I.: Národní škola Zábouří, 1807–1953, s. 114.

¹⁶² Tamtéž, s. 115.

¹⁶³ KOŠTOVÁ, J. Školní kronika. Díl II.: 1929–1940, s. 122.

6. ledna 1931 bylo zřízeno při zdejší škole rodičovské sdružení.¹⁶⁴ První oslava Dne matek proběhla 9. května 1937, kde děti III. třídy připravily besídku s básněmi a scénkami. Výtěžek byl využit na nákup učebních pomůcek.¹⁶⁵

Dne 16. května 1937 byl slavnostní průvod na svěcení pomníku padlých vojáků. Dne 28. května byly oslaveny 52. narozeniny Eduarda Beneše. Průběh oslavy byl totožný s ostatními oslavami narozenin.¹⁶⁶

Dne 14. září 1937 bylo dětem oznámeno úmrtí prezidenta T. G. Masaryka, což vyvolalo smutek ve škole. Černé prapory visely na budovách a veřejných místech.¹⁶⁷ Po vysvětlení významu Masarykovy práce v každé třídě měly děti volno. Následující den se zúčastnily zádušní mše. Dne 17. září 1937 děti poslouchaly smuteční projev vysílaný rozhlasem. Týden po smrti byl na každém portrétu ve třídě smuteční pás.¹⁶⁸ Dále byly vzpomenuy oběti války, to dne 16. dubna 1938 dvouminutovým tichem u pomníku padlých. Ve školním roce 1937/1938 nebyly uspořádány školní výstavy, divadelní představení ani dětské besídky. Zaznamenána je především účast dětí u vojenské přehlídky konané dne 4. září 1937¹⁶⁹ a návštěva koncertu v Blatné dne 14. května 1938.¹⁷⁰

4.8 Školní výlety dětí

První výlet, který byl na škole v Zábouří zorganizován, se uskutečnil dne 18. června roku 1926. Ten podnikly děti III. třídy za dozoru své třídní učitelky na hrad Rabí.¹⁷¹ Dne 5. června 1928 podnikly děti II. a III. třídy výlet na Hlubokou a ten den se vrátily zpět.¹⁷²

4.9 Stromková slavnost

V tomto období se na škole v Zábouří konala stromková slavnost pouze dne 22. března 1921¹⁷³ a dne 24. března 1926. Děti vysázely ovocné stromky ve školní zahradě.¹⁷⁴

¹⁶⁴ KOŠTOVÁ, J. Školní kronika. Díl II.: 1929–1940, s. 126.

¹⁶⁵ Tamtéž, s. 140.

¹⁶⁶ Tamtéž, s. 137.

¹⁶⁷ Tamtéž, s. 142.

¹⁶⁸ Tamtéž, s. 143.

¹⁶⁹ Tamtéž, s. 147.

¹⁷⁰ Tamtéž, s. 146.

¹⁷¹ KOŠTOVÁ, J. Kronika obecné školy v Zábouří. Díl I.: Národní škola Zábouří, 1807–1953, s. 116.

¹⁷² Tamtéž, s. 119.

¹⁷³ Tamtéž, s. 109.

¹⁷⁴ Tamtéž, s. 118.

4.10 Uzavření školní budovy

Ode dne 17. listopadu 1919 se na škole pro nedostatek paliva nevyučovalo, a to až do 1. prosince téhož roku.¹⁷⁵ Přerušení vyučování ze stejného důvodu bylo zaznamenáno i v dalším školním roce od 20. prosince 1920 do 7. ledna 1921.¹⁷⁶ V roce 1922 pustošila okolní lesy mniška a školní děti pomáhaly sbírat tohoto škůdce namísto školní docházky.¹⁷⁷ Roku 1928 bylo nařizeno přes velmi tuhou zimu přerušení vyučování na všech školách, i na zdejší škole, a to od 19. února do 28. února 1928. I poté byla návštěvnost školy velice nízká.¹⁷⁸

4.11 Inspektor

Školní inspektor navštívil opět školu, a to jedenkrát v letech 1922¹⁷⁹ a 1925,¹⁸⁰ dvakrát ve školním roce 1926/1927,¹⁸¹ dvakrát i v následujícím školním roce 1927/1928,¹⁸² jedenkrát v roce 1929¹⁸³ a dvakrát v letech 1930,¹⁸⁴ 1931,¹⁸⁵ 1932¹⁸⁶ a jedenkrát ve školním roce 1933/1934.¹⁸⁷ Dále byla prohlídka školy školním inspektorem až do roku 1939 konána dvakrát za školní rok.

4.12 Změny v učitelském sboru

V kronice se popisují přesné změny ve složení učitelského sboru v každém školním roce. První zmínkou je návrat pana Františka Šalanského k výuce roku 1920, což vedlo k odvolání učitelky Marie Nachtmannové.¹⁸⁸ František Šalanský byl následně jmenován řídicím učitelem v Kocelovicích a díky tomu se stala od 1. září 1920 zastupující učitelkou na místní škole opět Marie Nachtmannová.¹⁸⁹ V roce 1921 ji zemská školní rada definitivně ustanovila učitelkou. Učitelský sbor pro školní rok 1921/1922 tvořili: Marie

¹⁷⁵ KOŠTOVÁ, J. Kronika obecné školy v Záboří. Díl I.: Národní škola Záboří, 1807–1953, s. 107.

¹⁷⁶ Tamtéž, s. 108.

¹⁷⁷ Tamtéž, s. 110.

¹⁷⁸ Tamtéž, s. 121.

¹⁷⁹ Tamtéž, s. 110.

¹⁸⁰ Tamtéž, s. 114.

¹⁸¹ Tamtéž, s. 118.

¹⁸² Tamtéž, s. 119.

¹⁸³ Tamtéž, s. 121.

¹⁸⁴ KOŠTOVÁ, J. Školní kronika. Díl II.: 1929–1940, s. 124.

¹⁸⁵ Tamtéž, s. 126.

¹⁸⁶ Tamtéž, s. 127.

¹⁸⁷ Tamtéž, s. 132.

¹⁸⁸ KOŠTOVÁ, J. Kronika obecné školy v Záboří. Díl I.: Národní škola Záboří, 1807–1953, s. 107.

¹⁸⁹ Tamtéž, s. 108.

Nachtmannová Seidlová, František Prokop, správce školy, farář Bodlák, farář Kříž a Barbora Šalanská. Od 1. února 1922 dostali učitelé služné u berního úřadu, a to zvláštní podporu. Dříve dostávali služné poštou často pozdě a s velkými poštovnými výlohami.¹⁹⁰ Dne 1. září 1923 předal správu školy Jan Nachtmann svému nástupci panu Františku Prokopci.¹⁹¹ Ve školním roce 1923/1924 vyučovali František Prokopec, Josef Žák, Marie Nachtmannová Seidlová, náboženství pan farář Václav Bodlák a ženské ruční práce paní Šalanská.¹⁹²

Postupně jsou uváděny změny ve složení učitelského sboru, příchody nových učitelů, odchody a přeložení. Jmenovitě jsme se mohli dočíst o Alžbětě Raušarové, Boženě Krhounové,¹⁹³ Václavu Hessounovi, Vlastě Fákové, Václavu Rodlovi, Josefu Skálovi,¹⁹⁴ Miladě Černé,¹⁹⁵ paní Marii Rambouskové,¹⁹⁶ Lidmile Tlusté, Anděle Broučkové¹⁹⁷ a Václavu Bodlákovi.¹⁹⁸ Dále se mezi vyučujícími objevili jmenovitě Anna Majerová,¹⁹⁹ Anna Fischerová, slečna Alžběta Běhavá, pan Bohuslav Bochal, František Hájek,²⁰⁰ Růžena Hájková,²⁰¹ Eduard Koudelka, Anežka Pešková²⁰² či Václav Voráček.²⁰³

Zapsány byly organizační změny jako přidání výpomocných učitelů, spojení tříd či ustanovení nových učitelů. Novým okresním inspektorem byl jmenován ke dni 1. srpna 1926 pan J. Melka. Kronikář zmiňuje i den 18. září 1938, kdy byl k výkonu vojenské služby povolán pan učitel Emanuel Kulovaný. Na zdejší školu nastoupila pro školní rok 1938/1939 slečna Emilie a vyučovala II. třídu. Ohlas událostí v září a na počátku října roku 1939 se odrazil jak v chování dětí, tak na školní docházce.²⁰⁴ Dne 15. listopadu 1938 se vrátil Emanuel Kulovaný z mobilizace a ihned začal vyučovat.²⁰⁵

¹⁹⁰ KOŠTOVÁ, J. Kronika obecné školy v Záboří. Díl I.: Národní škola Záboří, 1807–1953, s. 109.

¹⁹¹ Tamtéž, s. 111.

¹⁹² Tamtéž, s. 113.

¹⁹³ Tamtéž, s. 112.

¹⁹⁴ Tamtéž, s. 114.

¹⁹⁵ Tamtéž, s. 115.

¹⁹⁶ Tamtéž, s. 117.

¹⁹⁷ Tamtéž, s. 119.

¹⁹⁸ Tamtéž, s. 120.

¹⁹⁹ KOŠTOVÁ, J. Školní kronika. Díl II.: 1929–1940, s. 122.

²⁰⁰ Tamtéž, s. 127.

²⁰¹ Tamtéž, s. 128.

²⁰² Tamtéž, s. 133.

²⁰³ Tamtéž, s. 150.

²⁰⁴ Tamtéž, s. 148.

²⁰⁵ Tamtéž, s. 149.

5 Období 1939–1945

5.1 Události v obci v letech 1939–1945

Všechno obyvatelstvo obce až na několik výjimek nesouhlasilo s postavením, v němž se octila vlast, a přálo si, abychom byli opět svobodní. Této myšlence mnoho obyvatel zasvětilo všechnen svůj čas, majetek, štěstí i své životy. Dne 1. září 1939, kdy byla vypovězena válka, bylo zavedeno řízené hospodářství, přiděl potravin, textilií a některých jiných látek byl na lístky. Z počátku, pokud byly ještě staré zásoby, byl přiděl postačující. Postupem se ale zásoby tenčily, přiděl byl menší a nastala bída. Ceny potravin na černém trhu stoupaly. 1 kg sádla byl za 800–1000 Kčs, máslo stálo 800 Kčs, mouka 80 Kčs, maso 400–500 Kčs, vejce 12 Kčs, cigarety až 30 Kčs. Často byly zemědělcům kontrolovány zavazadla a vozy, navíc byly předepisovány dodávky obilí, brambor, sena, slámy, vajec, drůbeže a mléka. Zatajení bylo přísně trestáno. Kontroly často probíhaly i v obcích. Pro nedostatek surovin se konaly sběry odpadových hmot jako papíru, železa, kostí, gumy, textilií, skla, dále sběry kaštanů, šipků, různých druhů bylin. Sběr prováděly hlavně školní děti. Výtěžek byl odnášen do sběrný v Blatné. Násilně byly odevzdány zvony zdejšího kostela, které byly určené na výrobu vojenského materiálu.²⁰⁶

Ve zdejší obci se druhé světové války neúčastnil nikdo aktivně, účast proběhla jen pasivně. Pozornost obyvatelstva byla soustředěna k poslouchání zahraničního rozhlasu z Londýna a Moskvy, jež bylo zakázáno. Lidé tyto zprávy poslouchali potají za zavřenými dveřmi a okny. Zprávy se šířily mezi lidmi. Mezi první přísluhovače Němců v obci Záboří patřil bývalý velitel četnické stanice, vrchní strážmistr Šimon (později Seimon), který svým udavačstvím pomohl několika lidem do německého kriminálu. Naštěstí se všichni po několikátýdenním pobytu v Klatovech sice poznamenáni, ale přece vrátili domů. Všechna razítka spolků a veřejných orgánů byla v německo-českém znění. Stejně tak byly upraveny všechny veřejné nápisy, vyhlášky a oznámení. Úřední řeči se stala němčina a teprve na druhém místě byla čeština.²⁰⁷

Následující léta přinesla naší vlasti nepříjemné události a světu druhou světovou válku. Německá nadvláda vyjadřující se nenávisťně vůči českému národu se snažila zničit i bohatou českou historii zachycenou písmem místních historiků a kronikářů. Němci zabavili obecní kroniky, jež byly následně zapečetěny a umístěny v Praze. V březnu

²⁰⁶ KOŠTOVÁ, J. Kronika obce Záboří: 1918–1985, s. 89.

²⁰⁷ Tamtéž, s. 88.

1948 byl do role kronikáře obce Záboří jmenován Josef Oberreiter. Taktéž zastával post ředitele měšťanské školy v Záboří. Následující roky popisuje události včetně svých vlastních zážitků jako z pohledu účastníka.²⁰⁸

Německá perzekuce nejprve cílila na spolky, mnoho z nich bylo rozpuštěno. Politické strany byly nahrazeny tzv. národním souručenstvím. Sbor dobrovolných hasičů změnil název na hasičský sbor a změnily se i hasičské odznaky. Divadlo fungovalo do roku 1941, ale později kultura v obci zcela ustala. Restrikce nezmizely ani po obratu na frontách. Bylo zakázáno tancování a veselí. Veřejně byly vystavovány seznamy popravených českých občanů nebo vyhlášky s fotografiemi lidí, na které byly vypsány odměny za jejich hlavy. Nacistický režim projevoval největší zášť vůči židům a židovským míšencům. Během války byli mladí lidé nasazováni na práci v továrnách, a to jak v Československu, tak v Německu.²⁰⁹

Během války bylo více občanů ze Záboří zaměstnáno ve strakonické zbrojovce kvůli německému zbrojení. Autobusová společnost Jas zavedla v roce 1941 pravidelnou dopravu pro dělnictvo mezi Zábořím a Strakonícemi.²¹⁰ V roce 1942 proběhlo prohledávání domů německým polním četnictvem, ale nenalezlo žádné nehlášené osoby ani zbraně.²¹¹ Ke konci války byli občané využíváni ke kopání zákopů v okolí Vídně, a kolem 15 lidí bylo z této obce pracovní nasazeno. Občané prožili všechny strasti války, včetně bombardování, hladu a nemocí. Probíhaly sbírky textilu, kožešin, pokrývek a knih ve prospěch vojska nebo českých dělníků.²¹²

5.2 Otevření Měšťanské školy v Záboří

Dne 18. srpna 1940 byla zahájena činnost Měšťanské školy v Záboří, kde se do první třídy zapsalo 29 chlapců a 16 dívek. Výuka začala od 1. září 1940 s ředitelem Josefem Oberreiterem a učitelem Emanuelem Kulovaným, který předtím učil na obecné škole v Záboří. Škola byla umístěna v budově obecné školy, ale již při jejím otevření bylo rozhodnuto o výstavbě nové školní budovy pro budoucí roky. Od 1. září 1941 byl změněn název na Hlavní školu, která zahrnovala obce Záboří, Lažánky, Mračov, Jindřichovice, Milčice, Bratronice, Doubravice, Nahošín, Mečichov, Čechelovice a Slivonice. Od roku

²⁰⁸ KOŠTOVÁ, J. Kronika obce Záboří: 1918–1985, s. 86.

²⁰⁹ Tamtéž, s. 88.

²¹⁰ Tamtéž, s. 90.

²¹¹ Tamtéž, s. 89.

²¹² Tamtéž, s. 88.

1942 byla jedna třída Hlavní školy umístěna v hostinci Na sále č. 54. O správu a financování školy se starala místní školní rada v Záboří s panem předsedou Hejlem. Během let docházelo ke změnám ve složení učitelského sboru a také ve vyučovacích třídách jak v Obecné škole, tak i v Hlavní škole.²¹³

5.3 Změny ve školství

Němci provedli ve školství značné změny. Dne 17. listopadu 1939 bylo nacistickými úřady nařízeno uzavření všech českých vysokých škol.²¹⁴ Bylo zavedeno povinné vyučování němčiny a učitelé se museli podrobit jazykové zkoušce.²¹⁵ Na Hlavní školu byl přijímán omezený počet dětí. Pro nedostatek uhlí bylo v zimních měsících vyučování často přerušováno. Po dobu uhelných prázdnin byly dětem zadávány domácí úkoly. Zdejší škola přečkala dobu okupace poměrně klidně, žádný z učitelů nebyl uvězněn.²¹⁶

Výnosem ministerstva školství a národní osvěty byla prodloužena účinnost zákazu staveb budov pro české školy. Dne 23. října 1941 vydala vláda Protektorátu Čechy a Morava výzvu, která byla zaměřena na veřejné zaměstnance. Vláda vyzvala celé úřednictvo k loajální spolupráci s Třetí říší a varovala před porušováním úředních povinností. Tato výzva byla distribuována i mezi členy učitelského sboru, kteří byli specificky vyzváni ke zvýšené kontrole školního prostředí.²¹⁷

V roce 1941 bylo dočasně zastaveno vyučování dějepisu na všech českých školách a nahrazeno výukou německého jazyka. V hodinách zeměpisu byla do konce roku probírána pouze území Velkoněmecké říše, včetně Protektorátu. Výuka českého jazyka zahrnující dějiny literatury byla na všech školách přerušena. Také výuka církevních dějin byla zastavena. V rámci válečného úsilí o zajištění potravin došlo v roce 1943 ke změnám ve školních pozemcích a zahradách. Trávníky byly zrušeny a plocha určená pro okrasné záhony byla zmenšena, čímž došlo k většímu rozšíření plochy pro pěstování zeleniny.²¹⁸

²¹³ KOŠTOVÁ, J. Kronika obce Zábokří: 1918–1985, s. 88.

²¹⁴ ČORNEJ, P. *Dějiny českých zemí*, s. 119.

²¹⁵ KOŠTOVÁ, J. Kronika školní, 1940–1945.

²¹⁶ KOŠTOVÁ, J. Kronika obce Zábokří: 1918–1985, s. 90.

²¹⁷ KOŠTOVÁ, J. Školní kronika, Základní škola Zábokří 1940–2012.

²¹⁸ Tamtéž.

5.4 Začátek školního roku v letech 1939–1945

Na začátku každého školního roku byly ve všech třídách v prvním vyučovacím týdnu děti měřeny a váženy, výsledky byly zapsány a na konci školního roku porovnány.²¹⁹ Také těsně před začátkem školního roku 1943/1944 byl vypracován nový plán protiletické ochrany pro školu.²²⁰

5.5 Události a oslavy

Školní oslavy, které probíhaly před druhou světovou válkou, byly během ní buď zakázané, nebo se slavily velice stroze a v tichosti. Většina oslav musela být prováděna dle nařízení, které usnesla protektorátní vláda. Mezi povolené oslavy patřila například vzpomínka ke dni zřízení Protektorátu Čechy a Morava, oslava narozenin Adolfa Hitlera, den úmrtí Reinharda Heydricha. Tyto události byly formální a nevyvolávaly velký zájem. Průběh oslav zahrnoval povinné proslovy třídních učitelů o úctě k symbolům Německé říše a přečtení vyhlášky zemského úřadu v Praze, bez básní a písní.²²¹

Smuteční prapor vlál na budovách ve vzpomínce na zemřelého zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha dne 30. dubna roku 1942. Tato vzpomínková událost se každý rok opakovala.²²² Světlym momentem bylo uchování slavností k oslavě narozenin prezidenta Emila Háchy a den 30. listopadu jako výročí jeho prezidentského zvolení. Při těchto slavnostech byly třídy ve škole vyzdobeny a vyučující přednesli projevy o životě prezidenta.²²³ Na den vzpomínky na padlé hrdiny 21. března 1943 vlály na budovách vesnice říšská a protektorátní vlajka.²²⁴

5.6 Inspekce

Od let 1940–1945 máme zmínku o školním inspektorovi Karlu Ratajovi, který navštívil zábořskou školu jedenkrát v roce 1940, dvakrát v roce 1941 a jedenkrát v roce 1942.²²⁵

²¹⁹ KOŠTOVÁ, J. Kronika školní, 1940–1945.

²²⁰ Tamtéž.

²²¹ Tamtéž.

²²² Tamtéž.

²²³ Tamtéž.

²²⁴ Tamtéž.

²²⁵ Tamtéž.

5.7 Počet dětí

Dle výnosu ministerstva školství byl od 1. července 1941 zvýšen počet žáků na českých obecných a měšťanských školách z dosavadního počtu 45 dětí ve třídě u obecných škol jednotřídních na 50 dětí a ve třídách obecných a měšťanských škol na 60 žáků.²²⁶ Návštěvnost dětí v období let 1940–1945 velmi poklesla. Především to bylo válečným obdobím, a také otevřením nové Hlavní školy v Záboří.²²⁷

Tabulka 4: Počet dětí v období let 1939–1945

Školní rok	Na začátku roku	Na konci roku
1939/1940	115	Neuvedeno
1940/1941	98	96
1941/1942	76	Neuvedeno
1942/1943	79	80
1943/1944	79	78
1944/1945	73	65

Zdroj: vlastní

5.8 Zdravotní stav

V obci Záboří byla v roce 1941 zavedena povinnost očkování proti neštovicím²²⁸ a později, v roce 1943 i proti tuberkulóze. Učitelé museli absolvovat povinnou lékařskou prohlídku proti tuberkulóze jednou ročně u lékaře v Blatné. Během druhé světové války se vyskytlo jedno období epidemického onemocnění dětí, kdy ve školním roce 1943/1944 hojně onemocněly planými neštovicemi. Epidemie se opakovala téhož školního roku a vedla ke snížení docházky dětí.²²⁹ Kromě toho se vyskytovaly běžné nemoci jako osypky, černý kašel, záškrť, žloutenka a chřipka, což mělo negativní vliv na školní docházku.²³⁰ V roce 1942 zemřela jedna žákyně na vrozenou srdeční vadu a chudokrevnost.

²²⁶ KOŠTOVÁ, J. Školní kronika, Základní škola Záboří 1940–2012.

²²⁷ KOŠTOVÁ, J. Kronika školní, 1940–1945.

²²⁸ Tamtéž.

²²⁹ Tamtéž.

²³⁰ Tamtéž.

5.9 Změny v učitelském sboru v letech 1939–1945

Ve školním roce 1939/1940 bylo rozdělení učitelů následující: I. třídu vyučovala Anna Fischerová, II. třídu pan Břetislav Vlk, III. třídu Emanuel Kulovaný, nauku o domácím hospodářství A. Pešková a náboženství pan farář V. Bodlák.²³¹ V následujícím roce 1940/1941 byly otevřeny tři třídy, přičemž pan Břetislav Vlk odešel a Emanuel Kulovaný přešel na Měšťanskou školu v Záboří. Po spojení II. a III. třídy měl pan František Houska na starosti II. a III. třídu a paní Anna Fischerová vyučovala I. třídu. Spojení tříd vyplynulo z důvodu vládního nařízení, kdy maximální počet dětí ve třídě byl 60 a na škole v Záboří bylo dohromady všech dětí jen 80. Ve školním roce 1940/1941 byl zaveden nepovinný předmět německý jazyk, byl vyučován praktikantem Františkem Houskou.²³²

V následujícím školním roce 1942/1943 měla obecná škola vyučovací třídy pouze dvě, I. třídu vedla Anna Fischerová a II. třídu Emanuel Kulovaný. Ve druhém pololetí roku 1942 bylo zavedeno vyučování němčiny v I. a II. třídě. V ostatních ročnících bylo provedeno zesílené vyučování jazyka německého. Na úkor toho byla provedena redukce vyučovacích hodin u ostatních předmětů. Také bylo dáno, že na výuku německého jazyka nesmí být ve třídě více jak 35 žáků. Proto byli žáci I. třídy rozděleni do dvou oddělení. V roce 1943/1944 došlo k odchodu několika učitelů, a tak výuka probíhala s novými vyučujícími. II. třídu vedl Emanuel Kulovaný, německý jazyk učila Růžena Lukešová, náboženství Ladislav Berounský-Vojáček a ženské ruční práce Marie Krejčová. Pro školní rok 1944/1945 se Emanuel Kulovaný přesunul na hlavní školu a Růžena Lukešová převzala výuku na zdejší obecné škole. I. třídu vedla Anna Fischerová, II. třídu měla na starosti Růžena Lukešová. Náboženství přednášel Ladislav Berounský-Vojáček a ruční práce dívčí s naukou o domácím hospodářství zajišťovala Marie Krejčová. Dále bylo v kronice zmíněno, že školním rokem 1944/1945 se Obecná škola v Záboří definitivně podřazuje škole Hlavní.²³³

5.10 Uzavření školní budovy

V lednu roku 1945 byla školní budova vyprázdněna na základě nařízení okresního úřadu ve Strakonících pro vojenské účely. Pro tuto událost musela být budova vybavena zatemňovacím zařízením a připravena pro uprchlíky. Děti obdržely domácí úkoly, které

²³¹ KOŠTOVÁ, J. Školní kronika. Díl II.: 1929–1940.

²³² KOŠTOVÁ, J. Kronika školní, 1940–1945.

²³³ Tamtéž.

byly zadávány v učebně Hlavní školy.²³⁴ Od 3. dubna 1945 bylo možné vyučovat děti v jedné učebně Obecné školy. Žáci ze všech tříd Obecné školy se střídali v povolené učebně. Z důvodu nedostatku vyučovacích hodin byl upraven rozvrh a vyučovalo se pouze to nejnnutnější. Zaměření bylo převážně na předměty německého jazyka, prvouky a vlastivědy.²³⁵

5.11 Oprava školní budovy

Školní budova procházela pravidelnými opravami přes prázdniny v letech 1940,²³⁶ 1942,²³⁷ 1943²³⁸ a 1944.²³⁹ Během těchto úprav docházelo k vymalování tříd a chodeb, zasklení oken, k opravám střechy a komína. Menší úpravy zahrnovaly například dokoupení umyvadla a opravu kamen ve třídě. V letech 1943 a 1944 byla na budově opravena fasáda a zvláštní pozornost byla věnována úpravě okolí školy, včetně opravy plotu. V květnu 1943 byla také provedena úprava školní zahrady, kde trávníky byly nahrazeny záhony pro pěstování zeleniny. Děti, zejména ty bez vlastní zahrady, byly povzbuzovány k práci na školním pozemku.²⁴⁰

5.12 Prázdniny

Z důvodu nedostatku paliva docházelo k častým prodlužováním zimních prázdnin, přičemž byly dětem zadávány domácí úkoly. První prodloužení prázdnin nastalo ve školním roce 1939/1940 od 23. prosince do 8. ledna 1940. Dále byly děti uvolněny z vyučování od 31. ledna z důvodu nedostatku uhlí. Pravidelné vyučování bylo obnoveno 4. března 1940. Ve školním roce 1941/1942 byly vánoční prázdniny prodlouženy od 1. prosince do 3. března 1942, a od tohoto data bylo vyučováno na škole polodenně kvůli úspoře paliva.²⁴¹

²³⁴ KOŠTOVÁ, J. Kronika školní, 1940–1945.

²³⁵ Tamtéž.

²³⁶ Tamtéž.

²³⁷ Tamtéž.

²³⁸ Tamtéž.

²³⁹ Tamtéž.

²⁴⁰ Tamtéž.

²⁴¹ Tamtéž.

5.13 Polévkový ústav

V roce 1940 bylo rozhodnuto, že žáci budou chodit na polévku do hostinců, protože ve škole nebylo vhodné místo pro vývařovnu a chybělo potřebné vybavení. V dalším školním roce se uvažovalo o stavbě kuchyně, ale nedošlo k ní kvůli nedostatku tuku a potravin pro vaření polévek, stejně jako nedostatek potravinových lístků. Děti tak chodily na polévku do hostince.²⁴²

Od 1. dubna 1944 se všechny děti, včetně těch ze školy obecné a školy hlavní, zapojily do polévkové akce. Chudší děti měly polévku zdarma, zatímco bohatší přispívaly 20 haléři denně. Polévky byly vařeny ve dvou hostincích v obci.

5.14 Dary

Během války se místní školní rada aktivně angažovala ve finanční podpoře výuky. V září 1940 zakoupila učební pomůcky pro chudé žáky za 250 korun.²⁴³ Na začátku roku 1940 nebyly pro děti k dispozici vhodné učebnice, což vedlo k výuce bez nich. Obecní zastupitelstvo v listopadu 1940 přispělo Měšťanské škole částkou 5000 korun na nejnnutnější učební pomůcky. Ve školních letech 1941/1942 a 1942/1943 přispěla místní školní rada chudým dětem celkem 250 korunami na učební pomůcky. Navíc přispěla obnosem 300 korun na úpravu školní zahrady, 300 korun přispěla na knihy pro žáky (i pro učitele stejnou částkou), na kabinet 1000 Kčs, na školní lékárničku 50 Kčs, na školní cvičiště 100 Kčs a na inventární zařízení 1000 Kčs.²⁴⁴

V prosinci 1943 dostali žáci finanční pomoc a školní potřeby od sociální pomoci ve Strakonících a okresní péče o mládež v Blatné. Hlavní škola v Záboří přispěla školními potřebami chudým žákům a knihami do knihovny.²⁴⁵ V prosinci 1944 proběhla nadílková slavnost s rozdělením poukazů k ošacení pro potřebné děti.²⁴⁶ V lednu 1945 okresní péče o mládež v Blatné přispěla 350 korunami na vánoční nadílku.²⁴⁷

²⁴² KOŠTOVÁ, J. Kronika školní, 1940–1945.

²⁴³ Tamtéž.

²⁴⁴ Tamtéž.

²⁴⁵ Tamtéž.

²⁴⁶ Tamtéž.

²⁴⁷ Tamtéž.

5.15 Zkoušky pro učitele

Během druhé světové války byl kladen důraz na výuku německého jazyka, což vedlo k prohlubování znalostí učitelů na školách. Na základě výnosu MŠ ze dne 19. října 1943 byl zřízen pracovní kroužek učitelů pro vyučování němčiny na obecných a hlavních školách. Učitelé ze Záboří absolvovali zkoušky z němčiny v září roku 1943.²⁴⁸

Ve Strakonících byl v lednu 1944 uspořádán kurz o protiletadlové ochraně pro učitele. Po kurzu byly ve škole zajištěny potřebné prostředky a nacvičovala se příprava na letecký poplach.²⁴⁹ Učitelé se také účastnili projevu vlády a dostali výzvu k vážnému přístupu ke svým povinnostem. Během školního roku 1943/1944 probíhala cvičení leteckého poplachu a žáci byli seznámeni s nejdůležitějšími záchrannými pracemi v případě leteckého nebezpečí. Také se učili základům bojových látek a pum.²⁵⁰

5.16 Sbírký

Během druhé světové války probíhaly pravidelné sbírky na podporu různých potřeb. Žáci se aktivně zapojovali do sběrů, které se konaly každý měsíc, i během prázdnin. Na jednoho žáka bylo určeno průměrně vybrat 2 kg materiálu. Sběry byly ovlivněny nemocnostmi dětí a někdy nedošlo k dodržení plánovaného množství. Například v roce 1941 se konal sběr léčivých rostlin, jejichž výtěžek byl věnován na opravu učebních pomůcek.²⁵¹ Probíhaly také sbírky odpadních hmot a papíru.²⁵² V roce 1943 se konala sbírka na Německý červený kříž, při níž bylo věnováno 140 korun a 60 haléřů.²⁵³ V květnu 1944 byla uspořádána sbírka ve prospěch Sociální pomoci, při které bylo vybráno 171 Kč. Peníze byly odeslány na sociální pomoc.²⁵⁴ Sbírký pokračovaly i v dalších letech.

²⁴⁸ KOŠTOVÁ, J. Kronika školní, 1940–1945.

²⁴⁹ Tamtéž.

²⁵⁰ Tamtéž.

²⁵¹ Tamtéž.

²⁵² Tamtéž.

²⁵³ Tamtéž.

²⁵⁴ Tamtéž.

6 Období 1945–1950

6.1 Události v období let 1945–1950

Po osvobození Československé republiky v květnu 1945 začala v Záboří nová éra pro českou mládež. Po šesti letech německé okupace byla česká škola osvobozena, učitelé zbaveni nátlaku nacistické ideologie a česká mládež získala možnost studovat vlastní historii, literaturu a mateřský jazyk.²⁵⁵ Dne 5. května 1945 byl poprvé vyvěšen československý prapor na škole, německé nápisy a obrazy byly odstraněny. Tento den neprobíhalo vyučování, žáci byli jen poučeni o významu dne pro český národ. Následoval týden osvobozené školy, během kterého byly žákům vysvětleny základy státu Československé republiky a byla nacvičena báseň „Republice“. Škola se začala zaměřovat na výuku českých dějin, literatury a jazyka, a to i ve spojení s výukou vlastivědy, dějepisu a zeměpisu. Žáci se učili o českém národě za okupace, tragédii Ležáků a Lidic a získávali znalosti o historii Československé republiky po dvou světových válkách. Ani po třech týdnech od vyhlášení míru nebylo zahájeno běžné vyučování a docházelo k opakovaným přestávkám kvůli obavám o bezpečnost dětí v souvislosti s přítomností německých vojáků v okolí. Výuka byla přizpůsobena novému, svobodnému prostředí. Výuka měla za cíl formovat lásku k českému národu a rozvíjet národní hrdost.²⁵⁶

6.2 Začátek školního roku v letech 1945–1950

Na začátku školního roku 1945/1946 učitelé ve svých proslovech k dětem zdůrazňovali, že po dlouhých šesti letech útlaku mají opět svobodnou českou školu, mohou se volně vzdělávat, učit se o naši Československé republice, poznávat její historii a mluvit pouze českým jazykem. *„S odstraněním němčiny, která dlouho zatěžovala naši mysl, a s návratem české řeči, budeme mít možnost plně se věnovat českému jazyku, literatuře a dějinám. Budeme se také učit rusky a s láskou a vděčností k našim předkům budeme zkoumat české dějiny. Věnujeme se českým písním a všem předmětům se budeme učit s cílem dobře se připravit na budoucnost a být dobrými občany Československé republiky. Československé republice zdar!“* Po výše zmíněném proslovu a zapění hymen

²⁵⁵ KOŠTOVÁ, J. Kronika školní, 1940–1945.

²⁵⁶ Tamtéž.

opustili žáci školu. Učitelé měli poradou, kde se projednal rozvrh, který se jako každým rokem podřizoval škole hlavní.²⁵⁷

Při zahájení školního roku 1946/1947 třídní učitelé zdůraznili, že používáme druhým rokem český jazyk v osvobozené republice. I když se poměry změnilly a zlepšily, škody způsobené okupací stále nebyly odstraněny. České děti se dosud nenaučily správně ovládat svůj mateřský jazyk, neprohloubily se do jeho krásy a často neznají ani nejjednodušší gramatická pravidla pro psaní. Jejich znalost českých dějin, literatury a poezie je nedostatečná a v tomto směru musíme mnoho dohánět. *„Jestliže jsme národem slabým v porovnání s ostatními národy, musíme být duchovně silní, učit se, být morální a jednat čestně ve prospěch celého národa. Povinností učitelů je vést a učit žáky, avšak obě tyto činnosti jsou radostné práce. Práce ve škole je úkolem žáků, který by měli vykonávat s precizností, pečlivostí a radostí, aby se naučili chápat práci jako povinnost pro celý svůj život.“* Následně učitelé vypracovali plán akcí na celý školní rok – besídky, výstavy, výlety na konci školního roku, poté rozvrh hodin, který se ale mohl schválit až po rozvrhu, který měla měšťanská škola v Záboří a obecné školy v Mečichově, Čechelovicích a Lažanech, kde vyučovali i učitelé místního sboru.²⁵⁸

V průběhu školního roku 1948/1949 byl realizován pedagogický týden učitelstva od 25. do 31. srpna 1948. Během tohoto období byl učitelský sbor seznámen s novými učebními osnovami a připravoval se na zahájení výuky v souladu s novým školským zákonem. Školní rok začal 1. září, kdy bylo oznámeno zavedení jednotné školy, a 21. dubna 1948 byl vyhlášen nový základní školní zákon. Školní rok 1950/1951 byl zahájen slavnostním průvodem k pomníku padlých, kde byla položena kytice. Průvod vedla státní vlajka a po návratu do školy proběhlo společné shromáždění v kině s přednesem básní dětí a zapěním hymny. Po slavnosti následovalo zahájení výuky.

6.3 Počet dětí

Ve školním roce 1945/1946 ubylo 16 dětí, především z důvodu zařazení z vyšších postupných ročníků do měšťanské školy nebo z přestěhování žáků do pohraničí.²⁵⁹ S dalším školním rokem 1946/1947 ubylo mnoho dětí a počet klesl na 53. Důvodem bylo opět přestěhování. Na druhou stranu díky zmenšenému počtu žáků se učitelé zaměřili na

²⁵⁷ KOŠTOVÁ, J. Kronika školy Záboří 1945–1953: kronika školní.

²⁵⁸ Tamtéž.

²⁵⁹ Tamtéž.

výuku i individuální, věnovali se slabším jednotlivcům. Zaměřili se na to, aby každé z dětí získalo co nejvíce poznatků a bylo řádně připraveno pro praktický život.²⁶⁰

Tabulka 5: Počet dětí v období let 1945–1950

1945/1946	73
1946/1947	53
1947/1948	49
1948/1949	54
1949/1950	53

Zdroj: vlastní

6.4 Nemocnost

Ve školním roce 1945 se objevil jediný případ tyfu, a sice po vánočních prázdninách, který vyžadoval převoz postiženého dítěte do nemocnice a dezinfekci třídy. Kromě toho byly děti postiženy černým kašlem a chřipkou, což vedlo ke snížené účasti ve výuce.²⁶¹ V roce 1949 byla provedena prohlídka chrupu u všech dětí a v únoru téhož roku bylo ve škole zahájeno očkování proti tuberkulóze prováděné Červeným křížem.²⁶²

6.5 Inspektor

Každý rok navštívil zdejší školu pan školní inspektor. Během období se na kontrole vystřídal pan Jaroslav Růžička a Karel Rataj. Po 16letém výkonu kontrol pan Rataj odešel dne 21. 3. 1949 a jeho místo bylo obsazeno panem Františkem Fuchsem.²⁶³

6.6 Změny v učitelském sboru v letech 1945–1950

Ve školním roce 1945/1946 došlo k několika personálním změnám. Paní učitelka Růžena Lukešová přešla na hlavní školu a na její místo byl ustanoven pan učitel Josef Žák. Pan učitel náboženství Ladislav Berounský-Vojáček odešel a jeho místo zaujal pan Jaroslav Janů. První třídu vedla Anna Černiská, zatímco II. třídu převzal pan Josef Žák. Římskokatolické náboženství vyučoval pan Jaroslav Janů a ruční práce dívčí s naukou o domácím hospodářství měla na starosti paní Marie Krejčová. Pro školní rok

²⁶⁰ KOŠTOVÁ, J. Kronika školy Záboří 1945–1953: kronika školní.

²⁶¹ Tamtéž.

²⁶² Tamtéž.

²⁶³ Tamtéž.

1946/1947 byla do první třídy dosazena paní Anna Černiská a pro II. třídu Jarmila Machovcová. Náboženství vyučoval Josef Buček a ruční dívčí práce s naukou o domácím hospodářství zůstala svěřena paní Marii Krejčové. Dne 1. března 1947 skončil pracovní poměr paní Anny Černiské na zdejší škole a na její místo nastoupil opět Josef Žák. V následujícím školním roce 1949/1950 došlo k dalším změnám, kdy I. třídu vyučoval pan učitel Josef Žák a II. třídu paní Lidmila Tlustá. Od 25. dubna do 13. května 1950 nevyučoval pan Žák z důvodu nemoci a místo něj převzala výuku paní Lukešová.²⁶⁴

6.7 Školní budova

Na opravu školní budovy sloužil čas prázdnin. Před zahájením školních roků 1945/1946 a 1949/1950 byla budova vybílána a vymyta, byly upraveny podlahy, zasklena okna. V roce 1949 bylo do všech místností zavedeno elektrické světlo a také byla opravena střecha.²⁶⁵

6.8 Polévkový ústav

V prvním čtvrtletí roku 1950 byl znovu zahájen provoz výdeje polévek pro školy v Záboří. Od 1. dubna bylo namísto polévky podáváno teplé mléko získané ze sušeného mléka, které škola obdržela prostřednictvím okresního národního výboru z dětského fondu.²⁶⁶

6.9 Vzpomínkové události a oslavy

V letech 1945–1949 probíhaly v Záboří významné oslavy a vzpomínkové akce. Nejvýznamnější byla oslava 27. října 1945, kdy obecná škola společně s hlavní školou slavila výročí samostatnosti, při které učitelé detailně vysvětlili žákům historii a význam boje Masaryka a legionářů za svobodu.²⁶⁷

Památná oslava 28letého vzniku republiky v roce 1946 zahrnovala program s recitacemi, písněmi a vysvětlením plánu „dvouletky“ pro školáky. Při 30. výročí proběhla slavnost v sále místního kina. Zahájena byla pochodem „v nový život“. Po prosloveh a recitacích byl promítnut pro všechny zúčastněné film „Bílá tma.“²⁶⁸

²⁶⁴ KOŠTOVÁ, J. Kronika školy Záboří 1945–1953: kronika školní.

²⁶⁵ Tamtéž.

²⁶⁶ Tamtéž.

²⁶⁷ Tamtéž.

²⁶⁸ Tamtéž.

V letech 1947–1949 byly v Záboří pravidelně slaveny narozeniny prvního prezidenta T. G. Masaryka. V roce 1947 obě zábořské školy připravily pohádku „Princezna Zlatohvězdká“ s moderními pomůckami, což oživilo program.²⁶⁹ Dne 14. června 1948 byl Klement Gottwald zvolen prezidentem a k oslavě jeho 53. narozenin se žáci národní a střední školy shromáždili na společné oslavě. Narozeniny Edvarda Beneše byly připomenuty proslovy, básněmi a rozhlasovým vysíláním. Smutnou zprávu o úmrtí prezidenta Beneše oznámil rozhlas 3. září 1948, což vedlo ke smuteční vzpomínce ve škole během pohřbu. Dále bylo vzpomenuo 25. výročí úmrtí Lenina dne 21. ledna 1949 a 17. a 21. prosince téhož roku proběhly oslavy 70. narozenin J. V. Stalina, které se konaly v kině a ve škole.²⁷⁰

6.10 Školní akce

Ve školním roce 1945/1946 byla dne 23. června uspořádána výstava prací dětí.²⁷¹ Ke 28. výročí vzniku republiky v roce 1946 proběhla oslava v Záboří, kde žáci měšťanské školy zahráli pohádku „O Popelce“.²⁷² Dne 29. května 1946 se žáci obecné a měšťanské školy zúčastnili filmového představení „Věrní zůstaneme“ v obci Mečichově.²⁷³

Mezi výlety patřil zájezd na Šumavu 16. června 1946,²⁷⁴ školní výlet do Prahy s návštěvou Hradčan a zoologické zahrady dne 26. června 1947²⁷⁵ a výlet na Křivoklát dne 2. června 1948.²⁷⁶

Od roku 1948 byl pro žáky využíván biograf, kde byly promítány filmy, například *Na dobré stopě*, *Železný dědek*, *Za vámi půjdou jiní*, *Jak se kalila ocel*, *Zelená knížka*, *Muž 8 tváří*, *Strážci moře* nebo film *Modrý batalion*.²⁷⁷

Pro žáky byla uspořádána akce „Dopravní kázeň“ v týdnu od 7. do 12. června 1948, kde byly děti poučeny o bezpečném chování na silnici.

²⁶⁹ KOŠTOVÁ, J. Kronika školy Záboří 1945–1953: kronika školní.

²⁷⁰ Tamtéž.

²⁷¹ Tamtéž.

²⁷² Tamtéž.

²⁷³ Tamtéž.

²⁷⁴ Tamtéž.

²⁷⁵ Tamtéž.

²⁷⁶ Tamtéž.

²⁷⁷ Tamtéž.

První zmínka o oslavě Mezinárodního dne žen v kronice pochází ze dne 6. března 1950. Ode dne 25. června 1950 probíhaly výstavy prací žáků a knih, přičemž většina knih byla prodána.²⁷⁸

6.11 Školení pro učitele

Učitelé se aktivně zapojili do školení a přednášek, včetně účasti na pracovní schůzi v Blatné, a 18. ledna 1949 byly konference o marxismu-leninismu. 28. 11. 1949 proběhlo školení na téma „Jak bojovali a vítězili rolníci v Rusku.“ Od 3. ledna do 10. února 1950 se konal lidový kurz ruštiny na zdejší škole.²⁷⁹

6.12 Sbírký

Ve školním roce 1945/1946 proběhlo několik sběrů. K 31. říjnu 1945 se konala sbírka s názvem „Pomoc Slovensku“, při které se vybralo 243 korun.²⁸⁰ V prosinci téhož roku byla sbírka ve prospěch České sociální pomoci u vánočního stromu před budovou školy. Učitelský sbor uspořádal sbírku knih pro knihovny v pohraničí v prosinci 1945. V dubnu následujícího roku proběhla sbírka v rámci akce „Zachraňte slezské dítě“. Také byly shromažďovány staré neplatné protektorátní peníze, které byly posléze odeslány ve prospěch Lužice. Od jara roku 1947 pracoval učitelský sbor na zřízení školního rozhlasu, s celkovými náklady 16 000 korun získanými prací členů učitelského sboru ze škol obecné a měšťanské.²⁸¹

²⁷⁸ KOŠTOVÁ, J. Kronika školy Záboří 1945–1953: kronika školní.

²⁷⁹ Tamtéž.

²⁸⁰ Tamtéž.

²⁸¹ Tamtéž.

6.13 Dary

Okresní péče o mládež spolu s rodičovským sdružením darovaly v roce 1945 celkem 600 korun na ošacení do zdejší obecné školy. Tím pomohli dvanácti dětem. Dále přidělili sociálně slabým žákům 1 kg mouky a 0,5 kg cukru. Rodičovským sdružením byl zřízen ve zdejší škole telefon.

6.14 Události školního roku 1949/1950

Ve školním roce 1949/1950 se na škole konaly významné události. V rámci týdne vzorové práce, konaného od 1. května 1950, prezentovali žáci své pracovní úspěchy. V lednu 1951 byla zahájena akce zaměřená na efektivní hospodaření s chlebem a moukou, což získalo pozitivní ohlas mezi občany i žáky. S účinností od 1. února 1951 byl zaveden nový školní vyučovací řád, který byl dne 12. února téhož roku představen žákům. Současně byla iniciována kampaň o novém školním a služebním řádu, zejména ve Svazu rodičů a přátel školy.²⁸²

6.15 Hospodářský plán školy v Záboří

Školní pětiletý hospodářský plán, zahájený 3. ledna 1949, byl zaměřen na zvyšování životní úrovně pracujícího lidu a realizaci socialistických principů. Škola v Záboří se aktivně zapojila do pětiletého budování, což bylo vyjádřeno závazkem školy k IX. sjezdu KSČ v březnu téhož roku. To zahrnovalo odpracování 80 hodin na úpravě sbírek a obrazů, zavedení školního střádání a závazek žáků k sběru starého papíru. Týden vzorné práce, konaný od 23. do 28. května 1949, měl snížit absenci v zaměstnání a zvýšit produktivitu práce.²⁸³

Škola stanovila pětiletý plán s konkrétními úkoly pro učitele a žáky. V roce 1949 byla naplánována jedna divadelní hra a zakoupeny čtyři knihy pro školní knihovnu. Pro rok 1950 byla plánována další divadelní hra, instalace polic na květinovou výzdobu a zakoupení pěti knih. V roce 1951 měla být nacvičena a sehrána divadelní hra a měly být instalovány záclony do učeben. V roce 1952 byly plánovány dvě divadelní hry a byl pořízen domácí telefon do učeben. V posledním roce plánu, tj. 1953, se měly sehrát dvě divadelní hry a měl se zakoupit psací stroj pro potřeby školy.²⁸⁴

²⁸² KOŠTOVÁ, J. Kronika školy Záboří 1945–1953: kronika školní.

²⁸³ Tamtéž.

²⁸⁴ Tamtéž.

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se zaměřila na vývoj základní školy v obci Zábouř v letech 1900 až 1950. Cílem této práce bylo zmapovat a co nejlépe popsat události v obci Zábouř a na základní škole s přihlédnutím k historickému vývoji.

Práci jsem rozdělila do šesti kapitol, přičemž první kapitola se zaměřila na obec Zábouř a základní školu v Zábouři. Zmiňuji v ní vznik obce Zábouř spolu se založením místní základní školy, události až do roku 1900. Každá další kapitola byla záměrně rozdělena do konkrétního časového úseku, který odpovídá historickému období, jež ho charakterizovalo. Při tomto rozdělení jsem si potvrdila, že průběh školního roku ve škole v Zábouři byl ovlivněn jak celospolečenskými, tak i politickými událostmi příslušného období.

Ve druhé kapitole popisují historii školy od roku 1900 až do roku 1913. Ve zmíněném období jsem se zaměřila na zahájení školního roku, události, výstavy, slavnosti a oslavy, které se na škole odehrávaly, školní docházku a zdravotní stav žáků, který byl úzce spjat s nemocností, dále popisují úpravy školní budovy a zřízení polévkového ústavu, který byl v tomto období využíván nejvíce z celé své působnosti. Ze života na škole jsem popsala zkoušky dětí z náboženství, zpověď dětí, prohlídku školy školním inspektorem a změny v učitelském sboru. V závěru kapitoly se věnuji zakončení školního roku. V době Rakouska-Uherska byla školní docházka žáků ovlivněna jednak vypomáháním v hospodářství, ale také duchovním životem. Žáky ovlivňovaly pravidelné církevní obřady a hodiny náboženství. Žáci byli povinni oslavovat všechna významná výročí monarchie.

Ve třetí části je popsán vývoj školství v letech 1914–1918, což bylo období, kdy se Rakousko-Uherská monarchie dostala do obtížných podmínek první světové války. Tato část práce se také zabývá událostmi, které se odehrály v obci v souvislosti s válkou, jakož i organizováním sbírek a událostmi ve školním prostředí. Tato doba byla pro celou obec nelehká, a to z nedostatku financí, protože většina finančních prostředků z uspořádaných sbírek byla odeslána na podporu země. Byl zavřen polévkový ústav a docházelo k uzavírání školní budovy pro nedostatek paliva. Jedním z řešení bylo zavedení střídavého vyučování, které mělo snížit náklady na topení. Na školní docházku a vzdělávání mělo negativní vliv i zapojování dětí do hospodářství. Pro srovnání byla návštěvnost dětí v letech 1900–1913 přibližně 300 dětí a mezi léty 1914–1918 byla

přibližně 190 dětí. Současně se zvýšila nemocnost a podvýživa jak u dětí, tak u dospělých.

Čtvrtá kapitola se věnuje vývoji školy v období meziválečném, a to od roku 1918 do roku 1939. Popsala jsem průběh studia, nemocnost a docházku žáků. Uvedla jsem události, které se uskutečnily v daných letech. Z počátku tohoto období trvalo, než se lidé vzpamatovali z chudoby a nedostatku potravin. Opět docházelo k přerušování výuky z nedostatku paliva. Obecně lze říci, že období první republiky znamenalo pro celou zemi rozkvět. Ve zdejší škole byla otevřena na dva roky postupná třída a docházelo k běžným opravám školní budovy. Děti se účastnily školních výletů a oslav. Změnil se první den výuky z 16. září na 1. září.

V páté kapitole jsou uvedeny informace z období Protektorátu Čechy a Morava a ze situace během II. světové války. Zaměřila jsem se na události v obci a následně ve škole v letech 1939–1945. Rozvoj naší země byl silně potlačován říšskými nařízeními. Popsala jsem změny ve školství a v učitelském sboru, kdy byla výuka na škole zkracována, německý jazyk vytlačoval češtinu a dějiny českých zemí se nevyučovaly. Také učitelé se museli podrobit zkouškám z německého jazyka. Všechny nápisy nesly český i německý název. Zmínila jsem sbírky, akce, události a oslavy, které byly konány, přičemž většina oslav probíhala dle nařízení protektorátní vlády. Velikou událostí, která se odrazila na docházce dětí, bylo otevření měšťanské školy v Záboří. Zde jsme si mohli povšimnout velkého propadu návštěvnosti na obecné škole, kdy tuto školu navštěvovalo přibližně 80 dětí. Lišil se začátek školního roku, kdy byly všechny děti nově měřeny a váženy. Také došlo k uzavření školní budovy pro vojenské účely a děti navštěvovaly pouze jednu učebnu v hlavní škole, kde jim byly zadávány domácí úkoly. Opětovně byla přerušována výuka v zimních obdobích pro nedostatek paliva. Ke konci tohoto období byly pro děti poskytnuty polévky v hostinci namísto polévkového ústavu. Mohli jsme si povšimnout, že se místní školní rada zapojila do pomoci sociálně slabým dětem a poskytovala jim dary.

Část šestá popisuje historické události na škole v letech 1945–1950. Zde se setkáváme s novou dějinnou kapitolou pro české země, která se odrazila i ve školství. V tomto období došlo k návratu českého jazyka do výuky, byl kladen důraz na historii a literaturu české země. Opět byl zaznamenán pokles školní docházky, kdy počet dětí klesl v posledním zmiňovaném školním roce 1949/1950 na 53 žáků. Důvodem bylo přestěhování se do pohraničí či přestup do postupných ročníků. Byl zahájen provoz

polévkového ústavu a budova školy byla jako každým rokem upravena před začátkem nového školního roku. Popisují i spolupráci mezi školami v pořádání výletů pro děti, školní oslavy a akce. Pravidelně byly pořádány dětské dny. Pro děti byla umožněna návštěva biografu a pořádaly se přednášky.

Lze říci, že přes všechna výše zmíněná období, ať už za doby Rakouska-Uherska, první světové války, meziválečného období první republiky, po dobu protektorátní vlády, nebo poté až do roku 1950 se vždy kladl důraz na opravu školní budovy. Můžeme si povšimnout změn v požadavcích na výuku, kdy zpočátku byl kladen důraz na duchovní složku, která postupem času ustoupila do pozadí.

Seznam použitých zdrojů

BĚLINA, P. et al. *Dějiny zemí Koruny české II*. Praha: Paseka, 1992. ISBN 80-85192-30-6.

ČORNEJ, P. *Dějiny českých zemí*. 3. vyd. Havlíčkův Brod: Fragment, 2003. ISBN 80-7200-760-2.

CHLEBEC, P., O. KOLÁŘ, M. MIKEŠOVÁ, a T. RUSEK. *Z válečných deníků...: Velká válka na Blatensku 1914-1918*. Přeložil Kateřina SLOVÁČKOVÁ, přeložil Zuzana TVRDÁ. Blatná: Centrum kultury a vzdělávání Blatná, 2018. ISBN 978-80-270-4340-8.

MENCL, V. *Křižovatky 20. století: světlo na bílá místa v nejnovějších dějinách*. Praha: Naše vojsko, 1990. ISBN 80-206-0180-5.

STRÁNÍKOVÁ, J. *Výchova a vzdělávání dívek na cestě k moderní občanské společnosti: genderové a sociální aspekty procesu socializace mládeže v období 1774-1868*. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická, 2013. ISBN 978-80-7395-511-3.

Internetové zdroje

Historie. *Obec Záboří* [online]. ©2024 [cit. 2024-02-07]. Dostupné na WWW: <<https://www.zabori.cz/historie>>

KLOČKOVÁ, L. MŠMT od roku 1848 do současnosti. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. ©2024 [cit. 2024-02-19]. Dostupné na WWW: <<https://www.msmt.cz/ministerstvo/165-let-ministerstva-skolstvi-mladeze-a-telovychovy>>

KOŠTOVÁ, J. Kronika obce Záboří: 1918–1985. *DigiArchiv Státní oblastní archiv v Třeboni* [online]. SOKA Strakonice, 5. 1. 2015 [cit. 2024-03-19]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz/1799>>

KOŠTOVÁ, J. Kronika obecné školy v Záboří. Díl I.: Národní škola Záboří, 1807–1953. *DigiArchiv Státní oblastní archiv v Třeboni* [online]. SOKA Strakonice, 5. 1. 2015

[cit. 2024-02-07]. Dostupné na WWW:

<<https://digi.ceskearchivy.cz/90009/3/2528/1242/25/0>>

KOŠTOVÁ, J. Kronika školní, 1940–1945. *DigiArchiv Státní oblastní archiv v Třeboni* [online]. SOKA Strakonice, 5. 1. 2015 [cit. 2024-03-07]. Dostupné na WWW:

<<https://digi.ceskearchivy.cz/1802>>

KOŠTOVÁ, J. Kronika školy Záboří 1945–1953: kronika školní. *DigiArchiv Státní oblastní archiv v Třeboni* [online]. SOKA Strakonice, 5. 1. 2015 [cit. 2024-03-07].

Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz/1804>>

KOŠTOVÁ, J. Národní škola Záboří, 1807–1953. *DigiArchiv Státní oblastní archiv v Třeboni* [online]. SOKA Strakonice, 5. 1. 2015 [cit. 2024-02-07]. Dostupné na WWW:

<<https://digi.ceskearchivy.cz/90009/3/2528/1242/25/0>>

KOŠTOVÁ, J. Školní kronika, Základní škola Záboří 1940–2012. *DigiArchiv Státní oblastní archiv v Třeboni* [online]. SOKA Strakonice, 5. 1. 2015 [cit. 2024-03-07].

Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz/1803>>

KOŠTOVÁ, J. Školní kronika. Díl II.: 1929–1940. *DigiArchiv Státní oblastní archiv v Třeboni* [online]. SOKA Strakonice, 5. 1. 2015 [cit. 2024-02-19]. Dostupné na WWW:

<<https://digi.ceskearchivy.cz/1803>>

Senát Národního shromáždění R. Č. r. 1920. Tisk 140. Návrh senátora Rudolfa Pánka, Dr. Fr. Krejčího a spol. ohledně osnovy zákona o služební pragmatice pro státní zaměstnance. *Senát Parlamentu ČR* [online]. ©2024 [cit. 2024-02-19]. Dostupné na WWW: <https://www.senat.cz/informace/z_historie/tisky/1vo/tisky/T0140_01.htm>

Tvrz. *Národní památkový ústav* [online]. ©2024 [cit. 2024-02-07]. Dostupné na WWW:

<<https://pamatkovykatalog.cz/tvrz-19701398>>

Periodika

Pamětní Zábořský zpravodaj, Obec Záboří: vydáný při příležitosti srazu rodáků.
Blatenská tiskárna, 2022.

Seznam tabulek

Tabulka 1: Počet dětí v období let 1900–1913	18
Tabulka 2: Počet dětí v období let 1914–1918	27
Tabulka 3: Počet dětí v období let 1918–1939	34
Tabulka 4: Počet dětí v období let 1939–1945	44
Tabulka 5: Počet dětí v období let 1945–1950	51

Abstrakt

ŠIMŮNKOVÁ, Kateřina. *Historie školy v Záboří v letech 1900-1950*. České Budějovice, 2024. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Vedoucí práce ThLic. Július Pavelčík, Th.D.

Klíčová slova: Záboří, škola, školní rok, historie, učitelský sbor, školní akce, události, žáci

Bakalářská práce se zabývá historií školy v obci Záboří s přihlédnutím k historickým událostem v časovém období v letech 1900–1950. Tato bakalářská práce je zpracována zejména na základě školních a obecních kronik, které jsou dostupné on-line ze Státního oblastního archivu v Třeboni. V první části je stručně popsán vývoj a školství v obci Záboří do roku 1900. V dalších kapitolách se práce zabývá jednotlivými časovými obdobími. Nejdříve stručně popisuje danou dobu a pak přibližuje život a chod na škole v Záboří. Dále se zabývá žáky a školní docházkou, učitelským sborem a událostmi, které ovlivnily chod školy.

Abstract

English title of the bachelor thesis ŠIMŮNKOVÁ, Kateřina. *History of the school in Záboří in the years 1900-1950*. České Budějovice, 2024. Bachelor thesis. University of South Bohemia in České Budějovice. Faculty of Theology. Thesis supervisor ThLic. Július Pavelčík, Th.D.

Key words: Záboří, school, school year, history, teaching staff, school events, events, pupils

The bachelor's thesis deals with the history of the school in the village of Záboří, taking into account historical events in the time period from 1900-1950. This bachelor's thesis is based mainly on school and municipal chronicles which are available online from the State Regional Archive in Třeboň. The first part briefly describes the development and education in the village of Záboří until 1900. In the following chapters the thesis deals with individual time periods. First, it briefly describes the period and then presents the life and workings of the school in Záboří. It then deals with the pupils and school attendance, the teaching staff and events that influenced the running of the school.